Joh. J. Malthe:
Politiforhör 1839 til
Oplysn. om. M. L. Nathansons
Indsættelse i Randers
Daarekiste.
1846.

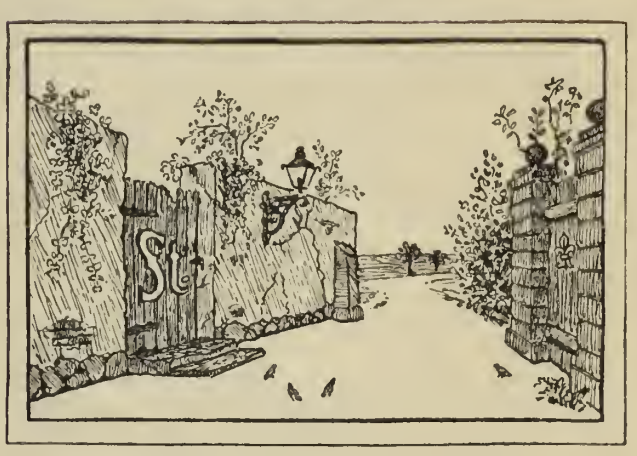
St

Udskrift

af det Politiforhør, der i Aaret 1839

er blevet optaget til Oplysning om

Isaach Nathansen,

nu Michael Leonard Nathansons

Indsættelse i Randers Daarekiste.

Et Bidrag til at belyse samme

M. L. Nathansons Færd.

Udgivet af

Joh. J. Malthe,
Stads-Fæstemand.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Louis Klein.

1846.

63

Idet jeg herved offentliggjør en Udskrift af det Forhør, som ifølge det Kongelige Danske Cancellies Skrivelse af 18de April 1839 er optaget ved Randers Kjøbstads Politiret fra den 23de April til 1ste Mai s. A. til Oplysning om den imod forhenværende Kjøbmand Isaach Nathansen, nu Michael Leonard Nathanson, brugte Fremgangsmaade ved hans Indespærring i Randers Daarekiste, maa jeg tillade mig at forudskikke den Bemærkning, at dette ikke skeer af nogetsomhelst Hensyn til Fornærmeren, men ene fordi jeg har troet at skylde mig selv og Mine al den Opreisning i Forhold til mine Medborgere, som det er muelig at erholde imod Sigtelser af en saa ærerørig Natur som dem, Hr. M. L. Nathanson har tilladt sig imod mig. Thi ihvorvel Udfaldet af den af mig imod ham anlagte Sag, under hvilken jeg over ham har nedlagt Paastand paa imfamerende „**tre Marks Bøder**," og hvilken Sag alt i flere Uger er optagen til Doms, neppe kan være tvivlsomt, eftersom Nathanson ikke i fjerneste Maade har tilveiebragt noget Beviis for Rigtigheden af sine grove og ærerørige Sigtelser imod mig, saa er det dog destoværre en factisk Sandhed, at hvor fyldestgjørende end Dommen maatte blive, og hvor fuldstændig en Mortification der end ved samme maatte erhverves, ere der dog altid Dem, hos hvem en ofte gjentagen Usandhed, især naar denne er bleven fremsat offentlig og med behørig Snuhed og Sufficance, lader en Formening tilbage om, at der dog nok alligevel turde være Noget i Beskyldningen, ihvilken det blot har glippet Calumnianten paa at bevise.

Denne muelige Formening, der især ikke er ualmindelig hos den mindre dannede Klasse af Folk, til hvem jeg ifølge min Stilling saa skærkt træder i Forhold, er det jeg ved ovennævnte

Forhørs Udgivelse har agtet at modarbeide og tilintetgjøre, og tvivler jeg ikke paa, at Enhver, der vil værdige disse Blade sin Opmærksomhed, vil komme til en Erkjendelse af hvor aabenbar falsk den af Nathanson imod mig fremsatte Beskyldning for Aflæggelsen af falsk Vidnesbyrd er, samt desuden i disse vil finde et Bidrag til en Belysning af Nathansons Færd i det hele.

Forhøret er nemlig, som det let vil sees, ikke et Vidneforhør, men et præliminairt Politiforhør, optaget over alle de Personer, som man vidste, eller kunde opspørge, havde været i Berørelse med Nathanson i de Dage, der gik nærmest forud for hans Indespærring i Daarekisten. Derfor have ogsaa alle de, som have afgivet Forklaring, jeg selv derunder indbefattet, maattet afgive denne efter Kaldelse af Forhørsdommeren og under en formelig Examination angaaende hvad vi havde seet foretaget af og erfaret om Nathanson i de Dage, der vare nærmest forløbne forend hans Indespærring. — Saaledes var der ikke blot tilstrækkelig Anledning for mig til at meddele hvad der var passeret mellem Nathanson og mig, men ikke mindre ifølge min egen moralske Følelse, end efter det mig af Forhørsdommeren givne Tilhold om at følge Sandheden, var jeg **„aldeles nødsaget"** hertil. Betræffende Rigtigheden og Sandheden af den af mig afgivne Forklaring, maa jeg specielt bemærke, at den af Nathanson trainerede Pige, Johanne Marie Nielsdatter, blev lige strax og endnu i min Nærværelse kaldt til, for at erklære, om saaledes, som af mig anført var passeret, og **„vedgik hun,"** som Forhørsudskriften ogsaa oplyser, **„i eet og alt Rigtigheden af den af mig givne Forklaring."** Kommer endnu hertil, at alle Forklaringerne ere **„ubeedigede"** hvilket Forhøret endvidere udviser, haaber jeg alt at have anført Tilstrækkeligt for at godtgjøre, at jeg under nærværende Forhør, — og noget andet har aldrig været optaget til Oplysning om Nathansons Sindstilstand, ligesom jeg heller aldrig har afgivet eller har været afæsket nogen anden Forklaring Nathanson betræffende, — ikke har aflagt noget falsk Vidnesbyrd; og hermed falder Nathansons ærerørige Sigtelse imod mig, og endnu mere hans, næsten til Taabelighed grændsende, Beskyldning om

at een i Randers boesiddende Mand skulde have underkjøbt 26 Personer, mig deriblandt, til at vidne falsk om ham.

At Forhøret i sin Heelhed desuden i flere Henseender vil være ikke uden Interesse, tør jeg maaskee antage, og især turde vistnok en Sammenligning mellem dette og de derunder oplyste Facta, og den af Nathanson til høisalig Kong Frederik den Sjette indgivne Ansøgning, hvilken jeg, ogsaa som et passende Bidrag til Oplysning om Nathansons Færd, har fundet mig foranlediget til at lade aftrykke af Kjøbenhavnsposten for Aaret 1839, frembyder interessante Betragtninger. I al Fald vil det ærede Publicum ved dette Forhørs Udgivelse i Trykken komme til at lære et ret charakteristisk Actstykke at kjende i dets Totalitet, et Actstykke, om hvilket det efter de af Nathanson givne Relationer kun kan have havt et meget dunkelt og urigtigt Begreb.

At Alt det, der maatte indkomme ved Salget af nærværende Piece, tilfalder den af Hr. Hof- og Slotspræst Paulli paatænkte velgjørende Stiftelse for Tjenestepiger, har jeg sluttelig troet ikke at burde lade ubemærket.

Kjøbenhavn den 19de Juli 1846.

Joh. J. Malthe,
Stads-Fæstemand.

Efter „Kjobenhavnsposten" 13de Aargang, Onsdagen den 17de April 1839 Nr. 105.

Kjøbenhavn den 9de April 1839.

Til Kongen.

Forhenværende Kjøbmand Isaac Nathanson ansøger allerunderdanigst om, at der allernaadigst maatte anordnes Undersøgelse om hans ulovlige Indspærring i Randers Daarekiste.

Idet jeg tager mig den allerunderdanigste Frihed, i et mig personligen vedrørende Anliggende, at henflye til Deres Majestæts ophøiede Retfærdighed og Naade, føler jeg fuldtvel det Vovelige i, at udbede mig Deres Majestæts allerhøieste Opmærksomhed for en Sag, hvis Vigtighed jeg, som den Paagjeldende maaskee overvurderer; men den landsfaderlige Beskyttelse, Deres Majestæt stedse har skjænket selv den ringeste af Deres Undersaatter, og hvori Enhver seer det bedste Værn mod al Overlast og Uret, giver mig dog Mod til at haabe, at Deres Majestæt ogsaa vil tillade mig at fremføre de Facta, hvorved jeg ikke kan andet end føle mig krænket og fortrædiget i Nydelsen af mine Borgerrettigheder. Jeg har tilladt mig allerunderdanigst at forelægge Deres Majestæt en Plan, hvorved jeg troer, at den for Jylland saa vigtige Hesteavl vilde kunne ophjælpes og forædles; men forinden jeg vovede, dermed at nærme mig Deres Majestæts Throne, ønskede jeg at forvisse mig om, at dens Gavnlighed erkjendtes af dem, paa hvilke den nærmest var beregnet. Jeg meddeelte den derfor ikke blot til Repræsentanterne i Randers By, hvis hædrende Dom om samme jeg har taget mig den allerunderdanigste Frihed at overrække Deres Majestæt, men ogsaa, og det med vedkommende Politimesteres Samtykke, for en Deel anseete Bønder i Omegnen. Jeg antager, at det er det Usædvanlige i denne Fremgangsmaade, der har tjent som Paaskud til den paafølgende mod mig udviste Medfart,

ligesom jeg paa den anden Side ingenlunde vil negte, at den overordentlige Iver, hvormed jeg drev Sagen, og det meget anstrængende Arbeide, dette udfordrede, kan have hævet den levende Interesse, jeg længe har følt for Hesteavlens Fremme, til en vis Exaltation, som maaskee kan forklare, men sikkert ingenlunde retfærdiggjøre, hvad der snart indtraadte. Da jeg nemlig den 23de Januar kom hjem fra det nævnte Besøg i en Deel nærliggende Bønderbyer, mærkede jeg paa flere Personers Opførsel mod mig, at man havde udspredt det Rygte, at jeg var bleven gal. Jeg udbad mig derfor en Erklæring i saa Henseende af Byens tvende anseteste Læger, Dr. Willerup og Dr. Bentz, der naturligviis bevidnede, at de ikke hos mig kunde opdage noget Spor af Sindsforstyrrelse, hvilken Erklæring jeg, da Sagen blev alvorligere, ogsaa modtog af nogle af de Mænd, med hvilke jeg den paagjeldende Dag havde færdet. Men mine Uvenner vilde nu engang, at jeg skulde være gal, hvortil jeg søger Hovedgrunden i den Omstændighed, at 2 Mænd, der altid havde været fjendske imod mig, vidste, at jeg kjendte en af dem begaaet Misligheid, hvorom jeg Dagen i Forveien havde ladet nogle Yttringer falde paa et offentlig Sted, og jeg blev i de to paafølgende Dage ideligen forurolliget, tilmed i mit eget Huus, af Forespørgsler, Raad, Beklagelser o. s. v., der fremførtes af Personer, som ubudne besøgte mig, skjøndt de vidste, at deres Nærværelse var mig ubehagelig, ja skjøndt jeg udtrykkeligen frabad mig samme. Et saadant systematisk Drilleri, der desuden var ledsaget af ikke utydelige Bestræbelser efter at berøve mig mine Papirer, maatte vistnok forbittre selv den Sagtmodigste, og da det gik saa vidt, at mine Forfølgere sendte en fremmed Person om Morgenen Kl. 5 ind i mit og min Kones Sovekammer, forat erkyndige sig om mit Befindende, og som hverken paa min Bøn eller paa min Befaling vilde forføie sig bort, saa vil ingen fortænke mig i, at jeg tilsidst sprang op, og med min Sabel jog ham paa Døren, for at forskaffe mig Huus- og Nattefred mod saadan oprørende Overlast. Efter hele Dagen at have været fortrædiget paa den anførte Maade, blev jeg henimod Aften af nogle Privatfolk afhentet til Hospitalet, hvor jeg, uagtet min bestemte Protest og

uagtet jeg fordrede at stilles for min Øvrighed, blev indespærret i Daarekisten. Jeg skal ikke misbruge Deres Majestæts Taalmodighed, ved at detaillere, hvorledes jeg her er bleven behandlet. Kun exempelviis skal jeg anføre, at et ungt Menneske, der var ligesaa lidet gal som jeg, gik og skabede sig for mig som om han var bleven afsindig af at speculere over Heste, og at man fik en mig ubekjendt Pige til at udgive sig for en af mine Døttre, at man lod mig ligge i et koldt Værelse, tog mine Klæder fra mig, tillbagesendte de af min Kone mig tilsendte gode Sengeklæder, gav mig elendig Føde, ja endog nægtede mig frisk Luft. Men fremfor Alt maa jeg beklage mig over Hospitalforstanderens Opførsel mod mig; den haanende og tirrende Tiltale, jeg modte, enten jeg saa tang eller talede, de evendelige haarde Bebreidelser, jeg fik, hvad jeg saa end foretog mig, kunde ikke andet, end saaledes afficere mit Sind, at jeg ikke kan betragte det anderledes, end som et Guds Under, at jeg ikke omsider virkelig blev gal. Da man imidlertid ingen Vegne kunde komme med mig, besluttede man efter 3 Dages Forlob at lade mig slippe ud; jeg blev sat i en Vogn, og bragt hjem i mit Huus. Min første Gang var til Politimesteren, Justitsraad Reierfen, som beklagede min Skjæbne og opfordrede mig til at indgive skriftlig Klage; men da jeg vilde gaae hjem fra ham, blev jeg af den samme Mand, som havde kjørt mig fra Hospitalet, greben i Armen, atter ført tilbage til samme, og atter indespærret i Daarekisten. Først nu tabte jeg Modet; thi jeg troede, at jeg aldrig mere skulde komme paa fri Fod, og Gud veed, om jeg ikke for bestandig vilde være udstodt af de Fornuftiges Samfund, dersom jeg ikke havde seet Leilighed til at skrive et Brev til Kammerherre Düring, der ved mange Leiligheder har givet mig Beviser paa sig Godhed. Dette Brev, et af de mange Vidner for at jeg ikke var gal, kom vel ikke til sin Adresse, men det blev sendt til Stiftsovrigheden, som resolverede, at de Mænd, som havde reqvireret min Indespærring, skulde være personligen ansvarlige derfor, og dette bevirkede, at jeg blev erklæret for Arrestant og efter 5 Dages Forlob definitiv losladt. At jeg nu ikke har været afsindig, vil det være let for mig at bevise, men selv om saa havde været,

saa tør jeg dog udbede mig Deres Majestæts Opmærksomhed for, at det ikke var min Kone eller min Huusvært, ikke mine Naboer, som klagede, ikke Stedets Øvrighed, som fandt sig foranlediget til at forsikkre sig min Person, men at det var tvende private Mænd, mine vitterlige Uvenner, der boe i en ganske anden Gade, og med hvilke jeg ikke havde det mindste at gjøre, der have ladet mig indespærre.

Efter denne korte historiske Fremstilling af hvad der er vederfaret mig, som dybt har rystet min Sindsro og Sundhed, som har bragt Fortvivlelse over min Kone og Barn, og Skræk over mange af Deres Majestæts Undersaatter, tør jeg forvente allernaadigst Bønhørelse for min allerunderdanigste Ansøgning, at der maa vorde paabudt noiagtig Undersøgelse om det hele Factum, ligesom jeg i Menneskelighedens Navn foler mig i min Samvittighed forpligtet til at bønfalde Deres Majestæt om, at denne Undersøgelse maatte udvides til ogsaa at omfatte det Spørgsmaal, om der i Randers Hospital findes Personer indlagte som gale, uden at være det?

Allerunderdanigst

Isaack Nathansen.

Udskrift

af

Randers Kjøbstads Politi-Protocol.

Aar 1839 den 23de April blev en Politiret nedsat paa Raadstuen af Justitsraad Reiersen og Byskriveren i Overværelse af Vidnerne Steinmetz og Woldum.

Som Anledning til nærværende Forhørs Nedsættelse fremlagde Dommeren Amtets Skrivelse til ham af Gaars Dato, der blev indlemmet Acten og er lydende:

„Det kongelige Danske Cancellie har under 18de d. M. tilskrevet mig saaledes:

Ved at tilstille Hr. Kammerherren den hermed følgende Ansøgning, hvori forhenværende Kjøbmand Isaach Nathansen besværer sig over den Maade hvorpaa han ved tvende private Personer er blevet indespærret i Daarekisten i Randers, samt anholder om, at en Undersøgelse af hans formentlige ulovlige Indespærring maae blive anordnet — over hvilken Ansøgning Hans Majestæt har forlangt dette Collegiums Betænkning — skulle Cancelliet tjenstligst have Hr. Kammerherren anmodet om, snarest mueligt at ville foranstalte den ommeldte Sag paa det noiagtigste oplyst ved Forhør, samt derefter at tilstille Collegiet en Udskrift af Samme, ledsaget med Deres egen behagelige Betænkning. Og skulle man ikke undlade at underrette Hr. Kammerherren om, at Man under Dags Dato har tilskrevet Politidirecteuren her i Staden, hvor Kjøbmand Nathansen for Tiden opholder sig, om at lade ham kalde for sig, og afæske ham hans Forklaring angaaende hvo de Personer ere, som han i sin Ansøgning har sigtet til, hvilken Forklaring Forhørsdommeren i Randers dernæst kan vente sig igjennem Amtet tilstillet, uden at Forhøret dog derefter bør opholdes, saafremt og forsaavidt den ommeldte Oplysning ikke udfordres til sammes Fremme.

Ifølge heraf skulle jeg tjenstlig anmode Hr. Justitsraaden om snarest mueligt at optage et Forhør og deraf tilstille mig Udskrift, med den indbemeldte hosfølgende Ansøgning tilbage.

Randers Amtshuus den 22de April 1839.

Lorentz.

Til
Hr. Justitsraad Herredsfoged Reiersen,
constitueret Byfoged i Randers.

Protocolleret i Randers Byes Politiret den 23de April 1839.

Reiersen.

Den i Skrivelsen ommeldte Ansøgning fra Kjøbmand J. Nathansen var tilstede til Afbetjening.

Efter Foranstaltning var mødt og fremstod for Retten Magnus Nathansen, som opholder sig her i Byen hos hans Broder Jacob Nathansen. Han forklarer, efter at være tilholdt at følge Sandhed: at han er en Broder til Isaach Nathansen, og at han, efterat han havde bemærket, at hans Broder Isaach Nathansen i flere Dage havde været meget uroelig og exalteret, havde vaaget hos ham en Nat i Slutningen af Januar Maaned. Datum kan han ikke erindre — for at forebygge han ikke skulle gjøre nogen Spektakel. Bemeldte hans Broder Isaach Nathansen havde den Nat vel ikke egentlig viist nogen Ustyrlighed, men det havde ikke været mueligt at bringe ham til nogen Roelighed, men han havde skreget og talt den hele Nat. Om Morgenen gik Comparenten til Professor Bentz, og androg for ham hans Broders Tilstand, hvorefter Professor Bentz indfandt sig hos hans Broder, og efter at han havde undersøgt hans Tilstand, sagde han til Comparenten, om han ville komme til ham om en Timestid, da han saa skulle erholde en Skrivelse angaaende hans Broder. Da Comparenten derefter mødte hos Professor Bentz, modtog han en forseglet Skrivelse til Repræsentanterne for det mosaiske Troessamfund, hvilken blev afleveret til den Ene af disse, Kjøbmand Jacoby; og havde Professor Bentz ved denne Leilighed tillige yttret, at han forventede, at Repræsentanterne ville foranstalte Comparentens

Broder Isaach indtaget paa Hospitalet. Han forsikrer saaledes: at det alene har været broderlig Omhue fra hans Side, som foranledigede ham til at henvende sig til Professor Bentz angaaende hans Broder Isaach, og som gav Anledning til at Repræsentanterne for det mosaiske Troessamfund, efter at have imodtaget Professor Bentz's Atteſt, foiede Anstalt for, at han den samme Dag om Aftenen blev indtaget i Hospitalet, og han forsikrer paa det høitideligste, at aldeles Ingen har indvirket paa ham for at foie denne Foranstaltning, men alene blev foranlediget dertil, som foranfort, af broderlig Omhue, og ved den fuldkomne Overbeviisning, at hans Broder paa den Tid var forvirret i Hovedet, og ved Kundskab om, at det ikke var mueligt for hans Broders Kone paa den Tid, som blottet for alle Midler til hendes og Families Underholdning, at træffe de fornødne Foranstaltninger til hans Bevogtning. Comparenten kan vel ikke opgive nogen enkelt speciel Handling af hans Broder Isaach, som kunde beviſe hans forvirrende Tilstand, naar undtages, at han den Morgen, forinden Comparenten gik til Professor Bentz, imedens Comparenten et Øieblik havde været nede i Gaarden, fandt ham, da han kom op igjen, liggende i Sengen ved Siden af hans Kone med en dragen Sabel, og en Penneknif, men hans Tale var saa forvirret, og hans Opførsel i det Hele saa exalteret, at Comparenten ikke drog et Øieblik i Tvivl, at hans Broder Isaach Nathansen paa den Tid virkelig var forvirret i Hovedet, hvilket ogsaa var saa almindelig antaget her i Byen af alle dem, der kjendte noget til hans Broder Isaach, at der var Ingen, der bar den ringeste Tvivl derom.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremladt Slagtermester Nathan Nathansen her af Byen. Han forklarer: at være en Broder til oftmeldte Isaach Nathansen, men at han i den senere Tid havde havt næsten aldeles ingen Omgang med ham, og havde ikke engang selv talt med ham i de senere Dage, forinden han blev indtaget

i Hospitalet. Dog tilfoier han, at, efter hvad han kunde skjonne af hans Broders Forhold, det Lidet, som han havde seet ham i den sidste Tid, foranledigede ham til at antage, at han havde været noget forvirret i Hovedet. Han benægter nogensinde at have hørt, eller at have havt nogen Kundskab om, at hans Broder har havt enten 2 eller flere Fjender her i Byen, og at nogen af disse skulle have foranlediget, at han blev foregivet som gal, og paa Grund deraf indtaget paa Hospitalet, men han vedgaaer derimod, at han havde hørt, at det var en almindelig Tale i den hele By i den Tid: at hans Broder Isaach var forvirret i Hovedet. Han kan saaledes paa ingen Maade antage: at der er tilfoiet hans Broder Isaach nogen Forurettelse ved at han paa den Tid blev indtaget paa Hospitalet, men troer derimod meget Mere at det var en Velgjerning, saavel imod ham, som imod hans Familie, som der dengang blev beviist.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Slagter Jacob Nathansen. Han forklarer at være Broder til tidtmeldte Isaach Nathansen. Jovrigt udsiger han, at han i de sidste 5 eller 6 Maaneder, forinden hans bemeldte Broder kom ind i Hospitalet, ikke havde talt med ham, men om Morgenen, forinden han den samme Dag blev indtaget i Hospitalet, kom hans Broder Magnus til ham i Comparentens Boepæl og sagde til ham, at det var nødvendigt, at der blev truffet Foranstaltninger, da deres Broder Isaach var gal. Comparenten havde dertil svaret, at han, nemlig Magnus maatte gjøre den fornødne Anstalt, da han selv ikke skjottede om at have dermed at gjøre. Noget op paa Dagen den samme Dag, kom deres Troessamfunds Repræsentantere, Kjobmændene Jacoby og Levy, og spurgte Comparenten, om han havde Noget imod, at hans Broder Isaach blev indtaget paa Hospitalet, da han var forvirret i Hovedet? Hvortil Comparenten havde svaret: at han ikke havde Noget derimod, naar han var gal, og at det endogsaa var det bedste for ham at komme der, naar han

var i den Forfatning. Comparenten havde ei heller seet ham den Dag eller senere, forinden et Par Dage efterat han var kommet ind i Hospitalet. Da Comparenten saae og talte med ham i Oeconomens Stue, og da hans Broder Isaach klagede sig over, at han var syg, og at han ønskede at komme hjem i sin egen Seng, indvilgede ogsaa Hospitals Forstanderen og Hospitalslægen i, at dette maatte skee, naar Comparenten ville være ansvarlig for ham, at han ikke gik ud, eller gjorde nogen Spektakel. Dertil forpligtede Comparenten sig ogsaa og foiede Anstalt, for at han i en Kareth blev kjørt hjem i hans Boelig, men saasnart han var kommet hjem, vilde han ikke gaae til Sengs, og end ikke efter Lægens Ankomst, hvilken Sidste havde lovet at ville komme til ham, men han løb strax ud, og var, som Dommeren bekjendt, først ude hos ham, og derefter andre Steder omkring, og da Comparenten saaledes saae, at han paa ingen Maade kunde styre ham, og ikke kunde opfylde den Forpligtelse, som han havde indgaaet, saa havde han selv i Forening med Vognmand Jens Josephsen, som tilfældigviis mødte Comparenten tilligemed Isaach paa Gaden, faaet ham paa nye ud til Hospitalsforstanderen, og da han var kommet der, var det blevet anseet for det raadeligste, at han nu forblev i Hospitalet indtil videre, og det var saaledes Comparenten og ikke nogen Anden, som havde foranlediget, at han paa nye kom der ind. Det er ikke Comparenten bekjendt, at hans Broder Isaach har nogen anden Fiende her i Byen end Kjøbmand Jacoby, men Comparenten har aldeles ingen Kundskab om, at benævnte Jacoby skulde have havt nogen Andeel i, eller have foranlediget, at hans Broder Isaach er bleven anseet for gal. Han har, som anført, ikke havt nogen Omgang med sin Broder i de sidste 5 à 6 Maaneder, og han kan derfor ikke domme om, hvorledes hans Tilstand var, da han kom ind i Hospitalet, men da Comparenten saaledes som forklaret, et Par Dage efter, var inde hos ham i Hospitalet, fandt han ham ganske anderledes, end som han tidligere havde kjendt ham, da han var i en meget exalteret Tilstand, og saavidt Comparenten kunde skjønne, maatte han paa den Tid antage ham for at være ikke rigtig klog. Det er Comparenten bekjendt, at

det var en aldeles almindelig Mening i den hele By, at hans Broder Isaach paa den Tid, han kom ind i Hospitalet, var forvirret i Hovedet, og efter hvad han erfarede ved senere at tale med ham, maatte han ogsaa antage det samme, og kan derfor paa ingen Maade antage, at der er tilfoiet hans Broder Isaach nogen Forurettelse ved at han blev indlagt i Hospitalet, men at dette endogsaa snarere maatte ansees for en Velgjerning imod ham og hans Familie, som paa den Tid var blottet for al Erhverv til deres Underholdning.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Abraham Nathansen, som forklarede at være en Søn af Nathan Nathansen, og altsaa en Broderson af Isaach Nathansen. Efter at være tilholdt at følge Sandhed, forklarer han: at han aldeles ingen Omgang har havt med bemeldte sin Farbroder Isaach, og kan derfor ingen Forklaring give om, hvorledes hans Sindsforfatning har været i den sidste Tid, men efter hvad han har hørt fortælle af Andre, var det en antaget Mening, at han ikke var rigtig klog. Comparenten havde i de Dage, da Isaach Nathansen blev indtaget paa Hospitalet, været fraværende i Flensborg, og han veed derfor ikke, hvorledes det blev foranstaltet, at han kom i Hospitalet, men han har ikke hørt, at enten hans Fader, eller nogen af hans andre Farbrødre have yttret den fjerneste Tanke om, at Isaach Nathansen skulle være bleven forurettet ved at være indtaget i Hospitalet, hvorimod han har hørt hans Farbroder Magnus endogsaa yttre, at han ansaae det for at have været det bedste som kunde skee, og han har aldeles ingen Formodning om, at nogen Anden skulle have indvirket paa hans Farbroder Magnus, for at formaae ham til at faae Isaach Nathansen anseet for gal. Comparenten forlod Byen om Søndagen som J. Nathansen skal være kommen i Hospitalet den paafølgende Løverdag, og allerede dengang hørte han, hans Farbrødre Jacob

og Magnus talte om deres Broder Isaach og yttrede, at han var forstyrret, og tilsatte Alting hjemme. Videre seer han sig ikke istand til at meddele til Oplysning i nærværende Sag.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Kjøbmand Abraham Simon som forklarer, at være gift med en Søster til oftmeldte Isaach Nathansen. Han forklarer: at han aldeles ikke har havt nogen Omgang, eller engang Samtale med Isaach Nathansen i flere Aar, og kan derfor ikke bedomme om og hvorvidt han maatte have været forvirret i Hovedet paa den Tid, han blev indtaget i Hospitalet, ligesom han ogsaa benægter at have nogen Kundskab om, paa hvilken Maade eller ved hvem det blev foranstaltet, at han blev indtaget i Hospitalet. Han vedgaaer, at det var et almindeligt Rygte heri Byen paa den Tid, og han hørte Flere fortælle, at hans Svoger Isaach Nathansen var forvirret i Hovedet, men om og hvorvidt dette virkelig var Tilfældet, derom har han ingen Kundskab. Til ham var der ingen, som havde henvendt sig angaaende Isaach Nathansens Indtagelse i Hospitalet, og senere blev han vel opfordret til, om han vilde forpligte sig til at være ansvarlig for Isaach Nathansen, for at han skulle komme ud af Hospitalet, men at han havde vægret sig for at indgaae en saadan Forpligtelse, dog vil han ikke vedgaae, at Vægringen skeete, fordi han havde nogen Kundskab om, at Isaach Nathansen virkelig var forvirret i Hovedet.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremladt Slagter Thomas Bergs Kone, Marie. Hun forklarer, at hendes Mand fortiden er fraværende paa en Reise til Helsingør. Hun forklarer, at Isaach Nathansen i Januar Maaned sidst, i flere Dage viste en saadan Urolighed i sin Opførsel og i sit Forhold, at det begyndte at blive en al-

mindelig Tale at han ikke var aldeles rigtig i Hovedet. Omsider yttrede dette sig mere bestemt, da han sendte Bud til flere forskjellige Skoemagere og Skrædere, for at lade sig forfærdige nye Klædningsstykker, ligesom han ogsaa lod hente Prøver fra flere forskjellige Kjøbmand paa Klæde til forskjellige Klædninger. Endelig en Fredag Aften, i Slutningen af Januar Maaned sidst, kom der Bud fra ham til Comparentens Mand, om han vilde komme op til ham, og da han opfyldte dette Forlangende, havde Isaach Nathansen, efter hvad hendes Mand har fortalt hende, først vist ham en Pen, og havde spurgt hendes Mand, om han var bange for den, og da hendes Mand havde benægtet dette, havde Nathansen skrevet nogle Linier, og derefter atter spurgt ham: om han endnu ikke var bange? Da han ogsaa havde benegtet dette, havde han sagt: Det var godt; men hans Kone, nemlig Comparentinden, skulde arresteres, og at han, nemlig Comparentindens Mand, strax skulde sende Bud efter Politiet, for at hun kunde blive arresteret. Da Comparentindens Mand havde vægret sig derfor, havde Nathansen fortalt ham, at han, nemlig Nathansen, havde kjøbt Michelsens Gaard til Sadelmager Hoppe, og at han, Comparentindens Mand, kunde gaae hen til Hoppe og hilse ham fra Nathansen, at han strax kunde flytte ind i den, og da hendes Mand derefter kom ned, fortalte han hende denne urimelige og usammenhængende Snak, hvoraf de Begge antog, at han maatte være forstyrret i Hovedet, hvilket ogsaa senere den paafølgende Nat bestyrkedes derved, at han var meget urolig, og at hans Broder Magnus, samt Skoemager Buck, som vare hos ham om Natten, skal have havt meget ondt ved at styre ham, og at han skal have revet Rullegardinerne itu og, efter hvad Skoemager Buck har fortalt hende, frygtede de andre for, at han skulle springe ud af Vinduet, og hans Ustyrlighed gik endog saa vidt om Natten, at Broderen Magnus 2 Gange kom ned til Comparentindens Mand for at faae ham op med, og være behjælpelig med at styre Isaach Nathansen, men hvilket hendes Mand ikke havde gjort, hvorimod deres Svend Jens Boes var kommen derop med om Natten. Om Morgenen,

efterat Magnus Nathansen og Buck vare gaaede bort, og Slagtersvenden ei heller havde været tilstede, havde han, Nathansen, atter været uroelig, saa at Nathansens Pige, som tjente ham paa den Tid, hentede Skræder Nielsen, som boer tæt ved deres Boepæl, men da denne kom op til Nathansen, havde Sidstnævnte, efter hvad Skræder Nielsen havde fortalt Comparentinden, faldet imod ham med en draget Sabel, saaledes at denne i Hast maatte retirere tilbage, saa han faldt ned af Trappen og kunde let have kommet galt afsted derved. Efterat dette var passeret, blev Skræder Handrups Svend Simonsen hentet, om det var ved Nathansens Pige, eller ved et af hans Børn, veed hun ikke, og da han kom derhen, havde Nathansen, efter hvad Svenden har fortalt hende, sagt til ham, at han skulle gaae hen og ringe med Storm-Klokken, og saasnart dette skeede, vilde han skjære Halsen over paa sin Kone. Derefter blev Kjøbmand Michelsens 2 Karle hentede, om det var Pigen eller et af hans Børn, der hentede dem, veed hun ikke, og ved disses Hjælp blev Sablen taget fra ham, og satte de hos ham, indtil han samme Dag henimod Aften blev bragt ud i Hospitalet. Hun kan saaledes ikke skjønne rettere, end at han paa den Tid var gal, eller i al Fald foreslilte sig saaledes: Saavidt hun veed, var det Broderen Magnus, som foiede Anstalt til, at han kunde blive indtaget i Hospitalet, og hun har ikke nogen Formodning om, at nogen Anden har havt den ringeste Deel i denne Foranstaltning. Hun antager, at det var en Velgjerning, som viistes saavel imod ham som mod Familien, at han blev indtaget i Hospitalet, da det paa ingen Maade var mueligt, at han kunde være hjemme hos Familien, saaledes som han var. Vel havde Konen stedse sagt, at hendes Mand ikke var gal, men at det kun var en Speculation, som han havde i Hovedet, men hørte dog ikke, at Konen yttrede sig imod, at han kom i Hospitalet. Hun bemærkede, at han ommeldte Morgen, da han var saa uroelig, ogsaa havde slaget flere Ruder ind i det Værelse, hvor han opholdt sig. Det er ikke hende bekjendt, at der indfandt sig Nogen paa hans Boepæl enten om Fredagen eller om Løverdagen, som

han om Aftenen blev bragt ud i Hospitalet, uden de, som han selv, eller derfra havde sendt Bud efter.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Forhøret blev udsat indtil videre.

Retten hævet.

Reiersen.

Aar 1839 den 24de April blev en Politiret nedsat paa Raadstuen af den constituerede Politimester Justitsraad Reiersen og Byskriveren i Overværelse af Vidnerne Steinmetz og Woldum.

Det igaar ifølge Amtets Skrivelse paabegyndte Forhør angaaende Isaach Nathansens Sindsforfatning continuerede.

Til at afgive Forklaring blev fremkaldt Skomager Buck heraf Byen, der, efter at være tilholdt at følge Sandhed, forklarer: at han har kjendt Isaach Nathansen i længere Tid, da han har havt Skomagerarbeide for ham, og han talte oftere med ham i de senere Dage, forinden han kom i Hospitalet, og bemærkede, at der var en paafaldende Uroe over ham. En Fredag i Januar Maaned sidst, Datum erindrer han ikke, men det var Dagen forend, han kom ind i Hospitalet, kom der om Formiddagen Bud til Comparenten fra Isaach Nathansen, om han vilde komme om til ham, og da han derpaa kom op til ham, bebreidede Nathansen ham, at han ikke kom hurtig nok, og uden at han egentlig vilde have Noget, fortalte han ham en heel Deel om hans Hesteplan, men hvorom Comparenten ikke brød sig noget, da han ikke forstod sig paa det, og da Comparenten mærkede, at Nathansen ikke havde Noget at tale med ham om, vilde han gaae igjen — men Nathansen vilde paa ingen Maade tillade, at han gik, men vilde have, at han skulde blive og spise hos ham, hvilket Comparenten ogsaa gjorde, og bemærkede i den hele Tid megen Forvirring i hans Tale, iblandt Andet havde han forlangt, at Comparenten skulle opgive ham en anden Skomager her i Byen i samme Forfatning som

Comparenten, hvilken han saa vilde sende Bud efter, og saa skulde de begge følge med ham om Eftermiddagen, dog uden at han talte om, i hvilket Øiemed de skulle følge med ham, eller hvor han vilde hen. Comparenten forlod ham imidlertid, da han havde spiist, men om Eftermiddagen saae han flere Bud fra Nathansen hos sig, hvis Ærinde var at bede Comparenten komme hen til Nathansen igjen, men da han hverken havde Leilighed eller Lyst til at gaae til ham, havde han nægtet sig hjemme for Budene. Om Aftenen Kl. omtrent 8 gik Comparenten op til Nathansen, og da han vilde til at gaae, anmodede Nathansens Kone ham om at blive hos hendes Mand om Natten, da hun yttrede Frygt for at lade ham være alene, skjønt hun dog ikke udtrykkelig vedgik, at han var fra Forstanden. Nathansen havde paa den Tid lagt i Sengen, men han havde viist megen Uroe og talt næsten uafbrudt usammenhængende Snak. Comparenten lod sig af Nathansens Kone overtale til at forblive der om Natten; strax efterat dette var skeet, kom Professor Bendz ogsaa til Nathansen, og da han atter gik bort, sagde han til Nathansens Kone, at hun maatte drage Omsorg for, at der var nogen hos hendes Mand om Natten, da det ikke gik an, at han laae uden Bevogtning, hvortil hun svarede, at Comparenten havde lovet at ville forblive der. Forinden Professor Bendz gik bort, underrettede han derefter Comparenten om, at, naar Nathansen forholdt sig roligt, og ikke gjorde Andet end snakkede, skulde han vogte sig for at modsige ham, eller gjøre Noget, som kunde opirre ham, men kun naar hans Uroe begyndte at blive voldsom, maatte han søge at stille ham endogsaa med Magt, om han ikke paa anden Maade vilde lade sig stille tilroe. Hvilket ogsaa Comparenten iagttog. Efterat Professor Bendz var bortgaaet, kom Nathansens Broder Magnus, som ogsaa erklærede sig villig til at blive hos Broderen om Natten. Den første Deel af Natten forholdt Nathansen sig i Sengen uden egentlig at gjøre nogen Optoier, men snakkede uopholdelig endeel usammenhængende Tøi, og sov eller slumrede neppe mere end omtrent en halv Time; men da Klokken omtrent var tolv om Natten, sprang han op af Sengen, og efterat han havde paaklædt

sig, gik han hen til det ene Vindue, for hvilket Rullegardinerne vare nedrullede, og da han vilde tage dette til Side, eller rulle det op, og Comparenten forestillede ham, at det var nyttigere, at det var nedrullet, da det var koldt, rev han Rullegardinet tvers over. Comparenten havde derpaa forestillet ham, at, dersom han ikke forholdt sig roelig og gjorde flere Optoier, vilde han anvende Magt imod ham, og dette bragte ham til Roelighed, saa at han satte sig ned, og forblev roelig, imedens de drak Thee. Ved Comparentens Forestillinger blev han derefter bragt til atter at gaae i Seng, men fik Papir Pen og Blæk og laae derefter den hele Nat indtil om Morgenen Kl. 5, og skrev og snakkede uafbrudt. Under denne Periode havde Nathansen iblandt Andet opfordret Comparenten til, at han den paafolgende Morgen tidlig skulle gaae hen og ringe med Stormklokken, og saasnart han havde gjort dette, ville der komme 40 tydske Bonder, som skulde bringe en heel Deel Penge, og saa skulle de begge blive velhavende Folk; og uagtet Comparenten lovede ham at opfylde dette, vilde han dog ikke stole paa Comparentens Løvte, men forlangte han skulle gjøre Eed paa, at han vilde opfylde det og begyndte at fremsige Eedsformularen for ham. Comparenten kan saaledes ikke antage andet, end at Nathansen virkelig paa den Tid var fra Forstanden. Da Nathansen blev uroelig om Natten, var Broderen Magnus gaaet ned til Slagter Bergs, som boede i samme Huus underneden, for at faae mere Assistance, da han, nemlig Magnus, frygtede for, at de ikke skulle kunne styre ham, og dette var Anledning til, at Slagtersvend Jens Boes ogsaa kom derop, som forblev der indtil Kl. imellem 2 og 3. Paa hvilken Maade eller efter hvis Foranstaltning Nathansen kom ind i Hospitalet, veed Comparenten ikke. Nathansen havde ogsaa om Natten, efterat han begyndte at blive uroelig, forlangt, at Comparenten skulde hente flere forskjellige Personer, blandt hvilke Politibetjent Woldums Kone; samt Sadelmager Hoppe og Kone, men hvad han vilde disse, havde han ikke opgivet. For at indbilde Nathansen, at han vilde opfylde Forlangendet, var Comparenten gaaet noget uden for Døren, og da han kom ind igjen, sagde han, at de ikke kunde komme, hvortil Nathansen

bebreidede ham, at han ikke havde opfyldt hans Forlangende, og havde ikke været hos dem. Ved Foreſtilling om, at det ikke var nogen Tid til at ſende Bud til Folk paa, frafaldt han dette endelig. Fredag Formiddag, da Comparenten var hos ham, hørte han, iblandt Andet, ogſaa Nathanſen talte om, at Ritmeſter Honnens havde ſtaaet ſin egen Lykke iveien ved ikke at opfylde Nathanſens Anmodning om, at komme til ſig; — ſkjøndt han havde havt mange Bud hos ham derom — thi derſom han, nemlig Honnens, var kommet til ham, ſaa ſkulle han have blevet Oberſt, eller General den næſte Dag. Som anført forlod Comparenten Nathanſen om Løverdag Morgen Kl. 5. Klokken imellem 7 og 8 kom han atter derhen og traf da Skræder Nielſen, ligeſom han kom derfra, hvilken Sidſtmeldte advarede Comparenten for at gaae til Nathanſen, da han havde en dragen Sabel; ikke deſtomindre var Comparenten gaaet til ham, og traf da Nathanſen i Sengen med en draget Sabel. Comparenten ſagde til ham, hvad dette ſkulle betyde, og det var farligt for ham at have den, hvortil Nathanſen ſvarede: at det var kun en Skrædder, ſom han havde ræddet. Forinden Comparenten kom derhen Løverdag Morgen, vare flere Ruder ſlaaede itu i Sovekammeret, men hvorledes dette var tilgaaet, vidſte Comparenten ikke. Hvorledes Sabelen kom fra ham, veed Comparenten ikke; men han ſaae, at en Artilleriſt, ſom var kommet der for at ſkulle være hos ham om Dagen, ſenere ſad med Sabelen uden for Sengen, ſom en Skildvagt efter Nathanſens Forlangende. Han gjentog ſaaledes, at han ikke kan ſkjønne rettere, end at Nathanſen virkelig var berøvet Forſtanden paa den Tid, dog bemærkede han: at Nathanſen ſelv om Natten havde ſagt: „at det var en Comedie, ſom var blevet givet paa Hamborger-Berg, ſom han ſpillede.“ Men hvorvidt dette var Foreſtillelſe af Nathanſen kan Comparenten ikke bedomme.

Oplæſt. Ratihaberet. Dimitteret.

Den igaar afhørte Magnus Nathanſen blev igjen fremkaldt og vedgik, at han, ſaaledes ſom Slagter Bergs Kone

har forklaret, om Natten imellem Fredag og Løverdag, forinden Isaach Nathansen kom i Hospitalet, havde været nede hos Slagter T. Berg, som boer i det samme Huus underneden, for at see at faae Flere op til Assistance, i hvilken Anledning Slagtersvend Jens Boes ogsaa var kommet derop, og han angiver som Grund dertil, at hans Broder begyndte at blive uroelig om Natten, og, efterat han var staaet op af Sengen og havde klædt sig paa, havde revet et Nullegardin tvært over. Comparenten havde ikke sagt, hvorledes Ruderne i Sovekammeret vare ituslaaede, derimod forklarer han, at det var efter Anmodning af Comparenten, at Skræder Nielsen kom op til Comparentens Broder om Løverdag Morgen, da Skoemager Buch paa den Tid var bortgaaet, og Comparenten frygtede for at være alene hos sin Broder, men saasnart Skræder Nielsen var kommen indenfor Døren, og han blot havde spurgt Comparentens Broder, hvorledes han havde det, havde Sidstnævnte strax givet sig til at skjelde ud paa Skræder Nielsen og var sprunget op af Sengen og havde taget en draget Sabel, som han gjorde Mine til at overfalde Nielsen med, hvilket foranledigede denne til strax at retirere ud, hvorefter Comparentens Broder havde sagt til Comparenten: „der kan du see, hvor let det er at skræmme en Skræder." Iøvrigt forklarer Comparenten, at han selv havde faaet saavel Sabelen som Pennekniven fra hans Broder, kort efter at han havde udviist det omforklarede Forhold mod Skræder Nielsen, ved Forestillingen derom til ham. Naar Professor Bendz første Gang var bleven kaldet til hans Broder, derom har Comparenten ingen Kundskab. Han vedgaaer iøvrigt, at Skoemager Buch var den ommeldte Nat hos hans Broder tilligemed Comparenten. Om og hvorvidt Comparentens Broder har den omhandlede Nat yttret sig saaledes som Skoemager Buch har forklaret, det seer Comparenten sig ikke istand til med Bestemthed at kunne erindre, da han ikke lagde Mærke til hvad hans Broder egentlig talte, men han blot havde bemærket, at det var usammenhængende og forvirret Tøi, som han havde snakket. Det eneste Comparenten erindrer er, at hans Broder yttrede: at Kjøbmand Jacoby havde gjort ham gal, dog uden

at han yttrede noget om, paa hvilken Maade han skulle have gjort det. Han tilfoiede, at Skræder Nielsen paa ingen Maade ved hans Ankomst til hans Broder gav nogen Anledning til det af Sidstnævnte udviiste Forhold imod Skræder Nielsen,

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremstod Skrædermester P. Nielsen, der forklarede: at han om Torsdagen, som Nathansen kom i Hospitalet den paafølgende Løverdag, havde været hos Nathansen efter hans gientagne Anmodninger, og han havde da læst en heel Deel Papirer for Comparenten, deels om Hesteavl, deels om andre Sager, iblandt hvilke ogsaa han havde læst en Requisition til Notarius, om at han skulle gaae til Kjøbmand Jacoby, og affordre ham hans Erklæring, om han ville komme op til Nathansen, men som Notarius ikke ville efterkomme, da der ikke var Penge med, og at Nathansen istedet for Penge havde tilbudet en Potageskee, men som Notarius ikke ville modtage. Dette havde givet Comparenten den første Anledning til at formode, at Nathansen var noget forvirret i Hovedet. Senere havde Comparenten ingen Samtale med Nathansen forinden den paafølgende Løverdag Morgen, da der kom Bud fra Magnus Nathansen, om Comparenten, som boer lige over for det Sted, hvor J. Nathansen boede, ville komme derover for at hjelpe at styre Broderen. Ifølge Anmodningen var Comparenten ogsaa strax gaaet, men blev, saasnart han kom ind i Stuen, begegnet paa den Maade, som Magnus Nathansen har forklaret, og dette foranledigede Comparenten til strax at retirere ud af Døren, og faldt han ved denne Leilighed ned af Trappen. Comparenten antog, at et saadant Forhold ikke kunde vises uden af et galt Menneske, ligesom han og allerede Dagen iforveien havde hørt som et almindeligt Rygte, at Nathansen var fra Forstanden, og dette var Aarsag til, at Comparenten ikke paatalte det udviiste Forhold, som han under enhver anden Omstændighed vilde have gjort. Senere, efter at dette var passeret,

saae Comparenten fra Gaden af, at Nathansen med Sabelen stak 3 eller 4 Ruder af Vinduet ud, i sin Boepæl, men hvorledes dette tilgik, eller hvad der havde foranlediget det, veed Comparenten ikke.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Skrædersvend Johannes Simonsen hos Skræder Hundrup; han blev tilholdt at følge Sandhed og forklarede derefter, at der, den Løverdag Morgen, da Nathansen blev bragt i Hospitalet, kom Bud fra Nathansens Kone til Comparentens Mester, som boer skraas over for det Sted, hvor Nathansen boede, om han vilde komme derover til Nathansens. Da Comparentens Mester ikke vilde opfylde dette Forlangende, kom Nathansens Kone grædende over til Comparentens Mester og bad ham med grædende Taare endelig at komme over, da hun ikke kunde styre sin Mand, men da Comparentens Mester vægrede sig for at gjøre det, havde Comparenten fulgt over med. Da Comparenten kom derover, havde Nathansen siddet paa Knærne i Sengen med en Rulle Papir i den ene Haand og et Skilderie i den anden Haand, og havde seet i høi Grad forvirret ud. Saasnart Comparenten var kommet ind, havde Nathansen spurgt ham, om han var en Skræder? og da Comparenten bekræftede dette, havde han sagt til ham: at Comparenten skulle gaae til Amtmanden, Provsten og til Dommeren, og sige til dem fra ham, at de skulle komme til ham, og at det skulde, havde han bandet en stor Eed paa, være strax, og derefter skulle Comparenten ringe med Stormklokken, saa ville han stikke sin Kone ihjel, og derpaa havde han befalet Comparenten strax at gaae, efterat han først havde gjentaget flere Gange til 2 Karle, som sadde uden for Sengen hos ham: „Hvad har jeg sagt." Saavidt Comparenten veed, vare de 2 Karle, som vare hos ham paa den Tid, Kjøbmand Michelsens. Comparenten kunde, saavel af hans Forhold, som af hans forvirrede Udseende ikke skjønne rettere, end at J. Nathansen paa den Tid var

aldeles forvirret, ligesom han ogsaa allerede Dagen i Forveien havde hørt som et almindeligt Rygte, at Nathansen var fra Forstanden.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Tjenestepigen Johanne Marie Nielsdatter. Hun forklarer: at have tjent hos J. Nathansens fra sidstafvigte 1ste November til de nu sidste Flyttedag forlode Byen. Forovrigt forklarer hun, at hun ikke kan give nogen Oplysning om Nathansens Forfatning, da hun ikke maatte komme ind i Værelset, hvor han opholdt sig, og ikke saaledes har nogen Kundskab om, hvad han foretog sig; kun hørte hun i den sidste Tid, forend han kom i Hospitalet, at han gjorde meget Spektakel og Allarm, og var meget urolig. Hun bemærkede, at Børnene bleve, i de senere Dage, meget ofte sendte i Byen; men i hvilke Ærinder, om det var for at anmode Folk om at komme til ham, det veed hun ikke, da hun aldrig hørte, naar der blev gjort noget Ærinde til at gaae i Byen. Hun har selv den Formodning, at han, paa den Tid han kom i Hospitalet, ikke var rigtig ved sin Samling, men hvorvidt Saadant virkeligt var Tilfældet, veed hun ikke.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen Fæstemand Malthe, som blev tilholdt at følge Sandhed, og derefter forklarede: at han efter Anmodning af Magnus Nathansen mødte paa en Dag i Slutningen af Januar Maaned hos Isaach Nathansen, Datum eller Dagen kan han ikke bestemt erindre, men det var en eller to Dage forinden Sidstnævnte kom i Hospitalet, og da han kom der, anmodede Isaach Nathansen Comparenten om, at overvære en Underviisning for hans Tjenestepige, ved hvilken han vilde trainere*) hende, som bestod i, at hun skulde flytte Benene bedre,

*) Dommeren har udtrykt „trainere" ved „tracere".

have et hurtigere Fodskifte, og svinge og vende sig hurtigere, og i det Hele gaae raskere paa Gaden, og naar hun gjorde dette, skulde hun faae dobbelt saameget i Løn. Han vilde vel have, at Pigen skulle gaae for dem og ove sig, men dertil havde Pigen været uvillig, og var bleven staaende stille, og havde blot lovet, at hun nok skulde opfylde hans Forlangende. Nathansen havde derhos yttret, at dette var kun den første Act, og at der siden skulle foretages flere.

* * *

Sidstafhørte blev fremkaldt, og vedgik hun Rigtigheden af den af Fæstemand Malthe afgivne Forklaring, efterat den var bleven oplæst.

Dimitteret.

Igjen fremkaldt Niels Nielsen, Tjenestekarl hos Kjøbmand Michelsen her i Byen. Han forklarer: at efter et Bud, som havde været hos hans Husbond fra J. Nathansens, blev han tilligemed en anden Karl Jens af hans Husbond beordret til at gaae over til Nathansen, for at styre ham. Da de kom derover, havde Nathansen ligget i Sengen med en draget Sabel, men saasnart de kom ind, havde han kastet Sabelen fra sig. Han havde vel seet meget forstyrret ud, og havde talt meget usammenhængende Tøi, men Comparenten havde ikke lagt Mærke til, hvad det var han sagde, og han vedgaaer at han ikke var meget glad ved at være hos ham. Imidlertid bemærgter han, at Nathansen, imedens Comparenten var der, viste sig uregjerlig eller gjorde Mine til at ville op af Sengen, men han talte i et væk usammenhængende og forvirret Tøi, og Comparenten kunde ikke skjønne rettere, end at han paa den Tid maatte anse ham forvirret i Hovedet. Da Comparenten skulde hjem for at passe sit Arbeide, havde han ikkun været der en kort Tid. Om Skrædersvend Simonsen havde været hos Nathansen, imedens Comparenten var der, erindrer han ikke.

Oplæst. Ratihaberet. Aftraadte.

Igjen fremkaldt Jens Rasmussen, tjenende hos Kjøbmand Michelsen. Han forklarer aldeles overeensstemmende med Sidstafhørte.

Dimitteret.

Igjen fremkaldt Slagterſvend Jens Boes, ſom, efter at være givet Tilhold at følge Sandhed, forklarer: at han, Natten imellem Fredag og Løverdag, ſom Iſaach Nathanſen den ſidſtnævnte Dag kom i Hospitalet, kom -- efter Anmodning af Magnus Nathanſen — op til Iſaach Nathanſen, ſom boede i ſamme Huus ſom Comparentens Mester Thomas Berg, for at være behjælpelig med at ſtyre Iſaach Nathanſen. Da han kom derop, var Nathanſen oppe, men gjorde ingen Optoier, naar undtages, at han rev et Rullegardin itu, hvad Hensigt han havde dermed, veed Comparenten ikke, men han talte forøvrigt meget forvirret og uſammenhængende Snak. Efterat Comparenten havde været der noget, paa hvilken Tid ogſaa Skomager Buch og Iſaachs Broder Magnus vare tilſtede, ſik de ham til Sengs, men desuagtet kom han dog ikke til at ſove, men laae tildeels og ſnakkede, og ſkrev ogſaa noget i Sengen; men iøvrigt forholdt han ſig dog roelig i Sengen, uden at gjøre Mine til at ville gjøre nogen Voldſomhed. Da Klokken var imellem 3 og 4, gik Comparenten fra Nathanſens og ſaae altſaa ikke videre til hvad, der paſſerede, men om Morgenen tidlig ſaae han, at der blev ſlaget nogle Ruder itu, og da Nathanſens Kone derefter kom ſkraalende ned og ſagde, at hun ikke kunde være deroppe hos ham, ſagde Comparenten ſørſt til hende, at hun ikke maatte gjøre ſaadan Allarm, da det ville tilkalde ſaamange Folk, hvortil hun ſvarede: at hun ikke kunde være oppe hos ham. Comparenten var derfor gaaet op til Nathanſen, og da han kom ind til ham, ſtod Nathanſen i Sengen aldeles afklædt, med den blottede Sabel i Haanden, og da Comparenten ſagde til ham, at han maatte være roelig, havde Nathanſen ſvaret ham: at han maatte ikke komme ind til ham, og at han ſkulde gaae ſtrax, og da der paa den Tid aldeles Ingen vare

tilstede hos Nathansen, og Comparenten frygtede for, at Nathansen skulde angribe ham med Sabelen, var han ogsaa gaaet. Comparenten hørte, imedens han var hos Nathansen om Natten, at denne sagde til Skomager Buch, at han skulde ringe med Stormklokken, og at der da vilde komme 40 tydske Bønder med Penge til ham, og at de da begge skulde blive holdne Mænd, foruden megen anden saadan usammenhængende Snak, samt hørte, at Nathansen ville have, at Buch skulle gjøre Ed paa, at han vilde opfylde Løftet. Comparenten skjønner ikke rettere, end at Isaach Nathansen paa den Tid var forvirret i Hovedet, i det mindste tydede hans hele Opførsel derpaa.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Vognmand Jens Josephsen, der forklarer: at han en Løverdag i Slutningen af Januar Maaned blev ved et Bud, saavidt han erindrer ved et af Nathansens Børn, anmodet om at vilde møde med en Kareth hos Isaach Nathansen, for at kjøre denne hen i Hospitalet. Da han kom derhen og saae Nathansen, skjønnede han af hans Udseende, at han maatte være forvirret, og vovede ikke derfor at lade ham komme ind i Karethen, men foreslog at gaae med ham. Nathansen havde vægret sig ved at følge, og havde derimod forlangt at blive bragt til Borgermesteren, og ved denne Leilighed havde Nathansen givet Comparenten et meget voldsomt Stød. Comparenten bemærkede, at Nathansen gav ham dette Stød, forinden han havde talt med ham, ligesom han kom ind i Kammeret til ham, hvor han laae i Sengen, da han i det samme Comparenten kom ind, sprang op af Sengen og gav ham Stødet, som var for Mellemgulvet, og saa voldsomt, at Comparenten først maatte gaae noget ud igjen, for at recollligere sig. Ikkebestomindre fik de ham dog, ved Foregivende om, at de vilde følge ham til Borgermesteren, til at klæde sig paa, og derefter at gaae med, men da de kom lige for Hospitalet, sagde Comparenten til ham, at Borgermesteren var flyttet, og boede her, og derpaa fulgte

han godvillig derind, og blev saaledes indbragt i Hospitalet. Den paafølgende Mandag Formiddag, blev Comparenten, saavidt han erindrer, af Magnus Nathansen anmodet om at møde med en Kareth ved Hospitalet, for at kjøre Broderen Isaach Nathansen hjem. Comparenten havde ogsaa opfyldt Anmodningen, men da han saae Isaach Nathansen, frygtede han for, at han endnu ikke var rigtig i Hovedet. Ikkedestomindre lod han ham komme ind i Karethen, og han paalagde Comparenten, at han skulle kjøre, saa langsomt som mueligt, ned omkring forbi Oberst Brochs Boepæl og forbi Kjøbmand Ree om ad Torvet og hjem; skjøndt dette er en lang Omvei, havde Comparenten ogsaa gjort dette; men da de kom ved Oberst Brochs Boepæl vilde Nathansen, at Comparenten skulde holde, da han vilde derop; dette havde Comparenten imidlertid ikke gjort, men havde kjørt ham hjem til hans Bopæl. Efterat han var traadt ud af Karethen ved sin Boepæl, forlangte han, at Comparenten skulle kjøre ham ud til Borgermesteren, men da Comparenten ikke vilde opfylde dette Forlangende, havde han, under Foregivende af at han skulde vende Vognen, kjørt bort med denne. Kort efter erfarede han, at Isaach Nathansen var gaaet ud til Borgermesteren, og dette foranledigede Comparenten til, da han ansaae Nathansen for at være aldeles forvirret i Hovedet, at gaae ind til Hospitalsforstanderen Kammerraad Andersen, og at fortælle ham, hvad der var passeret den Dag med Nathansen, og da han derefter, efter at være gaaet derfra, mødte Isaach Nathansen i Forening med hans Broder Jacob Nathansen i Vesterstræde, da disse formeentlig dengang kom fra Borgermesteren, havde han i Forening med Jacob Nathansen, og efter dennes Anmodning, atter indbragt ham i Hospitalet, ved hvilken Leilighed de maatte bruge Magt mod ham, da han ikke godvillig ville følge med dem; men hvilket Comparenten ansaae som nødvendigt, da han formeente det farligt at lade ham være uden Bevogtning, og hvortil han fandt sig saa meget mere foranlediget, som Broderen, Jacob, ogsaa var med. Nogle Dage forinden han blev bragt i Hospitalet, sendte Isaach Nathansen Bud til Comparenten, om han vilde gjøre ham den Tjeneste at lade en

Expresse ride til Borupgaard i et meget vigtigt Ærinde, hvilket Comparenten ogsaa opfyldte. Efterat Budet var kommen tilbage derfra, kom der atter Bud til Comparenten fra Isaach Nathansen, om han vilde komme op til ham. Da han samme Dags Aften kom op til ham, viiste Isaach Nathansen ham endeel Papirer og sagde: „at der skulle han see Agenten" og fortalte ham, at han havde været i Christrup og faaet alle Bøndernes Underskrivter. Ligesom han ogsaa fortalte, at han havde faaet Krigsraad Wisenbergs og nærværende Dommers Underskrivter, som skulle angaae Fuldblods og Halvblods Væsenet, og havde ved denne Leilighed snakket en heel Deel om, at han vilde faae saa mange Penge, saa det ville være en Gru, med mere usammenhængende Tøi, ved hvilken Leilighed han blandt Andet ogsaa havde sagt til Comparenten: „Dig er der Blod i; men i Kammerherre Lorentz er der hverken Fuldt- Halvt- eller Qvartblod" og først ved denne Samtale var det, at Comparenten mærkede, at Isaach Nathansen maatte være forvirret i Hovedet. Comparenten bemærkede, at da Isaach Nathansen om Mandagen atter blev bragt ind i Hospitalet, havde Hospitalsforstanderen bebudet Broderen Jacob Nathansen, at han gjerne maatte tage Isaach med sig, naar han ville være ansvarlig for, at han ikke skulle forove nogen Voldsomhed; men dette vægrede Broderen Jacob Nathansen sig for. Comparenten bemærkede ogsaa, at da Isaach Nathansen, efterat han den første Gang var kommet ind i Hospitalet, begjerede af Comparenten en Penneknib, for at stikke sig ihjel. De, der havde fulgt Isaach Nathansen til Hospitalet den første Gang, han blev der indbragt, vare, foruden Comparenten, Handelsbetjent Hansen hos Kjøbmand Isaachsen, Magnus Nathansen og 2 Artilleriister, men hvis Navne Comparenten ikke veed. Da han afhentede Isaach Nathansen fra Hospitalet Mandag Formiddag, havde der Ingen været med ham; men han kjørte alene i Karethen derfra.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Stine Christensen, Tjenestepige hos Slagter Bergs. Hun forklarer, at hun vel har hørt i de senere Dage, forend Nathansen blev bragt i Hospitalet, megen Spektakel og Allarm oppe hos ham; men har ikke seet, hvad han egentlig foretog sig, og har ikke talt med ham i den senere Tid, og kan derfor ikke give nogen Forklaring om, hvorvidt han virkelig var forvirret i Hovedet eller ikke; dog vedgaaer hun, at hun har hørt som et almindeligt Rygte heri Byen, at han var fra Forstanden, ligesom hun ogsaa i de senere Dage saae flere Gange, at hans Kone kom underneden til hendes Hosbonde og beklagede sig over, at hun ikke kunde være hos hendes Mand; men hun havde ikke hørt hende yttre om, hvorvidt dette var, fordi han var fra Forstanden, eller af anden Aarsag. At han havde slaaet flere Ruder ud, havde hun ogsaa erfaret; men havde ikke været tilstede i Stuen og seet, paa hvilken Maade dette var skeet, eller hvad der havde foranlediget det. Hun vidste ikke videre til Oplysning.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Retten hævet.

Reiersen.

Aar 1839 den 25de April continuerede foranstaaende Undersøgelse af de competente Retsbetjente i Overværelse af Vidnerne Steinmetz og Woldum.

Efter Foranstaltning var mødt og fremstod for Retten Kjøbmand D. Hansen heraf Byen, som, efter at være tilholdt at følge Sandhed, forklarer: at han, nogle Dage forinden Nathansen blev bragt i Hospitalet, modtog et Bud fra ham, om han vilde komme op til ham, da han ønskede at tale med ham. Comparenten var derefter gaaet op til ham; men traf ham ikke hjemme. Samme Dag om Eftermiddagen kom Kjøbmand Hesselberg atter til Comparenten, for at bede ham fra Nathansen om at komme op til ham. Han var derefter fulgt med Kjøbmand Hesselberg op til ham, og da de kom derop, havde Nathansen,

som da var hjemme, yttret, at han ønskede Comparenten skulle skrive Noget for ham, men da Nathansen efter 1½ Times Forløb, i hvilken Tid han snakkede uophørlig endeel usammenhængende Tøi, hvoraf Comparenten ikke saae sig istand til at erindre videre, end at dette tildeels angik Fuldblods og Halvblods — endnu ikke havde sagt ham, hvad det var han ville have skrevet, vilde Comparenten gaae; men dette forbød Nathansen ham, og sagde han skulle blive, og tog ham ved Armen og satte ham ned i Sophaen. Da Nathansen desuagtet vedblev med sin Snak og ikke fremkom med det, som han vilde have skrevet, gjentog Comparenten efter nogen Tids Forløb atter, at han ikke kunde blive længere, da han skulde hjem; men som Nathansen atter nægtede ham Tilladelse til, men da Comparenten vedblev, at han paa ingen Maade kunde blive længere, forlangte Nathansen af Comparenten, at han skulle give ham det skriftlig, hvilket Comparenten ogsaa havde gjort, da Comparenten havde skrevet en Seddel, som gik ud paa, at han bad Kjøbmand Nathansen om Tilladelse til at gaae hjem, og da Nathansen fik den, sagde han: det var godt, nu kunde han gaae; men han skulle komme igjen om 1 Time. Comparenten havde derpaa forladt ham, og var derefter ikke gaaet derhen senere; men han havde derimod strax samme Aften underrettet J Nathansens Brødre Magnus og Jacob om, at det vilde være nødvendigt, at de sørgede for, at Isaach Nathansen fik Lægehjælp, da Comparenten ansaae Isaach for at være forvirret i Hovedet, og erklærede Comparenten, at han, efter det hele af Isaach Nathansen den Eftermiddag udviiste Forhold, ikke kunne skjønne rettere, end at han var aldeles forvirret. — Comparenten bemærkede, at, imedens han var hos Isaach Nathansen den ommeldte Eftermiddag, havde han efter dennes Forlangende skrevet Copie af en Stævning eller Requisition til Kjøbmand Jacoby, som han vilde have Notarius skulde forkynde. Hvad samme egentligen gik ud paa, erindrer Comparenten ikke; men saameget erindrer han, at det ikke indeholdt andet end Vrøvl, og forlangte Nathansen, at han skulle underskrive den; men hvilket Comparenten havde vægret sig ved, under Foregivende, at det ikke gik

an, at han underskrev en Stævning, som Nathansen havde udstædt. Forinden Nathansen kom i Hospitalet, havde Comparenten ikke noget videre Samqvem med ham, og veed derfor ikke, om og hvorvidt hans Tilstand maatte være bleven værre eller bedre siden den Tid; men han gjentog, at han den Dag, han var hos ham, som forklaret, ansaae Nathansen for aldeles forstyrret i Hovedet, ligesom han ogsaa de paafølgende Dage, forinden Nathansen kom i Hospitalet, horte som et almindeligt Rygte her i Byen, at han var fra Forstanden. Da Comparenten forlod Nathansen den ommeldte Dag, var Kjobmand Hesselberg endnu hos ham, og efter hvad han har hort fortælle af ham senere, fik han forst efter længere Tids Forløb Lov til at gaae fra ham. Dyrlægen Lorentzen havde ligeledes været hos ham paa den Tid.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Kjobmand Hesselberg, som forklarede overeensstemmende med Sidstnævnte, dog med den Forandring, at han ikke havde skrevet Noget hos ham, og at han ikke havde forladt Nathansen forinden det blev morkt, da han ikke vilde tillade ham at gaae for. Ligeledes bemærkede han, at han forst den næste Morgen, da han traf Broderen Magnus Nathansen paa Gaden, havde underrettet denne om, at hans Broder Isaach upaatvivlelig var gal, hvilket ogsaa Magnus indrømmede, at han selv troede. Comparenten tilfoiede, at han den paafolgende Morgen havde været oppe hos Isaach Nathansen, for at vilde see til ham, hvorledes han havde det, og traf ham da liggende i Sengen. Da Comparenten kom op til ham, havde Nathansen forlangt, at Comparenten skulle gaae et Ærinde for ham ud til nærværende Rets Dommer; men da der ikke var den ringeste Mening i det Ærinde, som han vilde have Comparenten skulde bringe, vægrede han sig ved at udfore det, og desaarsag blev Nathansen vred og viiste ham Doren. Senere har Comparenten ikke seet eller talt med ham, forinden

han kom i Hospitalet; men Comparenten skjønner ikke rettere end, at Isaach Nathansen maatte ansees for at være aldeles forvirret i Hovedet paa den Tid, det Omforklarede passerede.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Efter Foranstaltning var mødt Artillerist Adolph Peters af det her paa Arsenalet garnisonerende 13de Batterie, som blev tilholdt at følge Sandhed, og forklarede derefter: at han Løverdag Morgen, den Dag da Nathansen blev indbragt i Hospitalet, efter Anmodning af Isaach Nathansens Søn om at komme op til dennes Fader, hvor der var en Person, som ikke var rigtig i Hovedet; men som ønskede at have Artilleristen ved sig, dog uden at han talte om, at denne var hans Fader — mødte hos bemeldte Isaach Nathansen den ommeldte Dag Kl. omtrent 8. Da han kom derop, saae han Nathansen i sin bare Skjorte med en Sabel at slaae flere Ruder ind i Sovekammeret; men saasnart Comparenten kom derind, blev han roelig og lagde sig i Sengen. Comparenten var forbleven der den hele Dag hos ham, indtil han blev bragt i Hospitalet, og havde han ikke yttret videre Voldsomheder forinden om Aftenen, da Vognmand Jens Josephsen kom der, for at skulle kjøre ham hen i Hospitalet. Men saasnart han kom i Stuen til Nathansen, og forinden denne havde sagt et Ord til ham, gav han J. Josephsen et voldsomt Stød for Mellemgulvet. Uagtet Nathansen, saaledes som forklaret, ikke viiste nogen videre Voldsomhed, havde han snakket den hele Dag og havde iblandt Andet yttret, at han ville have Artilleristen hos sig, for de Andre vare ikke Andet end Kjeltringer og Spidsbuber. Ligeledes havde han ogsaa forelæst Comparenten flere Ark skrevet Papir; men hvoraf Comparenten Intet forstod, da det var paa dansk; men efter hele Nathansens Adfærd den Dag, kunde Comparenten ikke skjønne rettere, end at han maatte ansees for gal. Om Aftenen, da Nathansen skulde bringes i Hospitalet, havde han i Forstningen vægret sig ved at følge med Vognmand Jens

Josephsen; men da Comparenten og en anden Artilleriſt ved Navn Heinrich Stipper fulgte med ham, saa havde han uden nogen Vægring fulgt, og der var ikke bleven anvendt nogen Magt. Isaach Nathansens Kone havde den hele Dag været meget bedrøvet og nedtrykt over Mandens Forfatning, men vovede ikke at nærme sig til Mandens Seng, uden naar han kaldte paa hende, da han ikke vilde have, der maatte komme Andre til Sengen end Comparenten, og saasnart Comparenten et Øieblik kom ud i den anden Stue, kom Konen strax og spurgte, hvorledes det var med Manden, og beklagede sig i høi Grad over, at han var saa forstyrret i Hovedet; Comparenten bemærkede: at, efter Nathansen var bleven bragt ind i Hospitalet, havde denne givet den anden Artilleriſt Stipper et Slag for Bryſtet, ligesom ogsaa Nathansen havde slaget en Pige, som skulde tænde Lys der. Comparenten veed aldeles ingen Aarsag til at Nathansen udviiste dette Forhold, da der aldeles Intet passerede enten fra Stippers eller fra Pigens Side, som kunde give Anledning dertil. Det bemærkedes, at Commandeersergeant Peters havde været tilstæde ved Forhøret og assisteret som Tolk, da Comparenten ikke talte andet end Plattydsk, og efter at Peters havde oversat den tilhørte Forklaring for Comparenten, vedgik han Forklaringens Rigtighed.

Dimitteret.

Igjen fremkaldt Artilleriſt Heinrich Stipper, som, efter Tilhold at følge Sandhed, forklarer: at han af en anden Artilleriſt blev den Løverdag, da Isaach Nathansen blev indbragt i Hospitalet, anmodet om at komme hen til bemeldte Nathansen for at holde Vagt med ham, da han var gal. Han var ogsaa strax gaaet derhen, omtrent et Par Timers Tid, efterat Sidstafhørte var kommet der. Det første han kom ind til Nathansen, havde denne sat ham en draget Sabel paa Bryſtet og opfordret ham til at aflægge Eed paa, at han ville være Kongen og Nathansen tro, hvilket Nathansen havde gjort liggende i

Sengen, hvor han havde Sabelen. Efter nogen Tids Forløb, havde han forlangt noget at spise, men saasnart dette blev ham bragt, havde han kastet det i Gulvet og sønderslaaet Tallerknerne og Thekoppen, hvorpaa det blev ham bragt. Videre Voldsomheder havde han ikke udøvet, forinden om Aftenen da han skulde henbringes i Hospitalet, og Vognmand Jens Josephsen i den Anledning kom derop, da Nathansen, uden nogen given Anledning fra Josephsens Side, havde givet Sidstnævnte et Stød for Mellemgulvet. Han vægrede sig vel ved at følge med Vognmand J. Josephsen; men derimod erklærede han sig villig til at følge med Artilleristerne, da forlangte han, at blive bragt til Oberst Broch, med hvem han havde Noget meget vigtigt at tale; men dette Forlangende havde de ikke opfyldt, hvorimod de havde fulgt ham hen til Hospitalet, dog uden at der paa nogen Maade blev anvendt nogen Magt imod ham; men da han kom ind i Hospitalet, havde han givet Comparenten et Slag for Brystet, formodentlig fordi han var vred over, at han ikke var kommen til Oberst Broch, og ligeledes havde han slaget en Pige i Hospitalet, som kom ind i Stuen for at tænde Lys. Med Hensyn til Isaach Nathansens Kone forklarede Comparenten, ligesom Sidstafhørte, at hun havde været meget bekymret over Mandens Forfatning; men vovede ikke at nærme sig Sengen, hvori han laae, uden naar han kaldte paa hende; men saasnart hun kunde faae fat paa Comparenten, spurgte hun denne om, hvorledes det var med Manden, og beklagede sig over, at han var saa gal. Comparenten erklærede, at han paa ingen Maade kunde skjønne rettere, efter hele Isaach Nathansens udviiste Forhold den Dag, end at han var aldeles gal. Efter at dette paa samme Maade var oplæst for denne Comparent, og han havde vedgaaet Rigtigheden, blev han dimitteret.

* * *

Den forrige Afhørte Adolph Peters blev atter fremkaldt og vedgik han, at han saae, da Heinrich Stipper kom hen til Nathansen, den ommeldte Formiddag, at Nathansen

satte Spidsen af en draget Sabel paa Brystet af Heinrich Stipper, men hvad det var, at Nathansen havde sagt ved denne Leilighed, og om det havde været en Eed, Nathansen havde affordret ham, det havde han ikke forstaaet, da Nathansen havde fremsagt det paa Høitydsk, hvilket han ikke forstaaer.

* * *

Commandeersergeant Peters forklarede selv: at han vel ikke har nogen Kundskab om Isaach Nathansens Forfatning, forinden han blev henbragt i Hospitalet; men Dagen efter at han var bleven henbragt i Hospitalet var Comparenten tilfældigviis der med en Bekjendter, som ønskede at see Indretningen, hvilket Hospitalsforstanderen ogsaa tillod, og selv gik omkring med dem i Hospitalet. Ved at gaae der omkring, passerede de forbi et Kammer, i hvilket de hørte en Person, som gjorde en forfærdelig Allarm og Spektakel, og som Hospitalsforstanderen sagde var Nathansen. Comparenten havde iblandt Andet hørt ham commandere: „Presenteer Gevær!" m. m. Saadant, ligesom han ogsaa hørte ham raabe „Kongen leve!" men derhos tillige megen Ugvemsord saasom „Jeg p..... i mine Buxer! jeg sk.... i mine Buxer! Hurra," som vidnede om, at han maatte være i høi Grad forstyrret, og gjorde en saadan Allarm, at det kunde høres ned i Hospitalsgaarden.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremladt Handelsbetjent P. Hansen, som, efter at være tilholdt at følge Sandheden, forklarer: at han i den hele Uge, i hvilken Isaach Nathansen om Løverdagen blev bragt i Hospitalet, havde været flere Gange til forskjellige Tider hos ham i Anledning af noget, som han havde havt at skrive for ham, som angik en Plan om Hesteveesenet. Comparenten bemærker: at der en Dag, saavidt han erindrer om Torsdagen, havde været Bud hos ham fra Nathansen, om at han skulle komme til

ham, hvilket Bud han fik om Morgenen; men da han ikke paa den Tid kunde komme til ham, var han først gaaet derhen om Eftermiddagen, og da han kom derhen, havde Nathansen skjendt paa ham, fordi han ikke kom strax, naar der blev sendt Bud, og sagt: at naar han en anden Gang ikke kom strax, saa sendte han Politiet efter ham. Nathansen havde derefter sagt, at han skulle gaae hjem og spænde for Vognen, da han skulde kjøre i et Ærinde for ham paa Landet, men, da Comparenten, som conditionerer hos Kjøbmand Isaachsen, og ikke havde nogen Ordre til at gjøre dette, vægrede sig ved at opfylde Nathansens Forlangende, havde Nathansen forlangt, at han skulle give ham det skriftligt; men da Comparenten ogsaa sagde Nei dertil, havde Nathansen befalet ham at gaae. Saavidt Comparenten erindrer, var han ogsaa hos Nathansen Løverdag Formiddag, da havde Nathansen lagt i Sengen; men han saae, at der laae flere Skaar af Porcelæn uden for Sengen. Hans Ærinde denne Gang havde alene været at høre, hvorledes Nathansen havde det. Samme Dag om Aftenen kom han atter derop i samme Ærinde, og da Magnus Nathansen fortalte Comparenten, at Professor Bendz havde anordnet, at hans Broder skulde i Hospitalet; han bemærkede, at han ikke erindrer, om der blev sagt Professor Bendz, eller blot hans Doctor; saa tilbød han sig, at ville være assisterlig med at følge ham, om saadant ønskedes, hvilket Broderen Magnus ogsaa antog, og dette var Anledningen til, at Compareuten var med at bringe Nathansen til Hospitalet. Med Hensyn til hans Henbringen i Hospitalet, den ommeldte Aften, var han overeensstemmende med de 2 andre idag Afhørte, dog bemærkede han, at Nathansen ogsaa havde givet Comparenten et paa Øret, hvortil Anledningen var, at Nathansen sagde til Comparenten, at han skulle gaae hen til Professor Bendz, men da han ikke sagde, hvad Comparenten skulde hos Professor Bendz, blev Comparenten staaende, og uden at tænke derpaa, fik han saa et Slag paa Øret af Nathansen. Comparenteu forsikrer, at han ikke kunde antage Andet, end at Isaach Nathansen,

allerede flere Dage forinden han kom i Hospitalet, var forvirret i Hovedet.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Forhøret blev udsat indtil videre

Retten hævet.

Reiersen.

Aar 1839 den 27de April blev en Politiret nedsat paa Raadstuen af den constituerede Politimester Justitsraad Reiersen og Byfkriveren i Overværelse af Vidnerne Steinmetz og P. Kock. Dommeren fremlagde Amtets Skrivelse til ham af Gaars Dato, der blev indlemmet Acten og er lydende:

„Politimesteren i Kjøbenhavn har under 23de d. M. tilskrevet mig saaledes:

Det kongelige Danske Cancellie har under 18de dennes i Anledning af en samme fra Hans Majestæt Kongen til Betænkning tilstillet Ansøgning, hvori forhenværende Kjøbmand Isaach Nathansen fra Randers der for Tiden opholder sig heri Staden, besværer sig over den Maade paa hvilken han af tvende private Personer i Januar Maaned d. A. under Paaskud at han var gal, er bleven indespærret i Daarekisten i Randers, samt anholder om, at en Undersøgelse af hans formeentlige ulovlige Indespærring maa blive foranstaltet — paalagt mig at afæske ham Forklaring om, hvilke de Personer ere, som han i sin Ansøgning har sigtet til, imod at det iøvrigt overlades ttl ham, om han ikke efter Omstændighederne maatte anfee det hensigtsmæssigt, personlig at begive sig til Randers, for der at kunde meddele de yderligere Oplysninger, som under Forhørets Optagelse maatte attraaes, samt derefter directe meddele Deres Høivelbaarenhed Underretning om hans Forklaring. I Anledning heraf, undlader jeg ikke tjenstligst at meddele, at Kjøbmand Nathansen, der har været fremkaldt her, for mig har forklaret, at de Personer, hvortil han i sin Ansøgning sigter, ere Kjøbmændene og Forstanderne for

det mosaiske Troessamfund i Randers, Jacob Moses Jacoby og Moses J. Levy og Forstanderen for Randers Hospital Kammerraad Andersen, samt derhos erklæret, at han indtil videre agter at opholde sig heri Staden"

hvilket herved i Forbindelse med min Skrivelse af 22de d. M. tjenstligst tilmeldes Hr. Justitsraaden til behagelig Efterretning.

Randers Amtshuus den 26de April 1839.

Lorentz.

Til
Hr. Justitsraad Herredsfoged Reiersen,
constitueret Byfoged i Randers.

Fremlagt i Randers Politiret den 27de April 1839.

Reiersen.

Efter Anmodning var mødt og fremstod for Retten Lieutenant v. Faber af det her garnisonerende jydske Regiment lette Dragoner, som forklarer: at Isaach Nathansen den 24de Januar d. A. kom om Aftenen i Comparentens Boepæl efter at han var gaaet til Musikprove, og da Comparentens Kone tilkjendegav Nathansen, at hendes Mand ikke var hjemme, forlangte han i en bydende Tone, at hun skulde sende Bud efter ham, da det var en Sag af yderste Vigtighed, som han havde at tale med hendes Mand om, og uagtet hun flere Gange havde gjentaget for ham, at hun vidste, hendes Mand ikke kunde komme, og at hun ikke havde Nogen at sende efter ham, havde han dog forlangt, at han skulle komme strax, da det var en Sag af yderste Vigtighed, saa at hun endog blev ængstelig for ham, og troede, efter hvad hun har yttret for Comparenten, at han maatte være beskjænket. Omsider havde han forladt Comparentens Boepæl, og kom ind paa Klubben „Harmonien", hvor Musikproven afholdtes, hvor han forlangte at tale med Comparenten. Uagtet Comparenten betydede ham, at han paa ingen Maade havde Tid til at tale med ham, og havde sagt ham, nemlig Nathansen, at han kunde komme til Comparenten den næste Dag, vilde han

dog paa ingen Maade lade sig bortvise; men forlangte en Samtale med Comparenten, under Foregivende af, at det var en Sag af yderste Vigtighed, og som angik Fædrelandets Vel. Han havde derhos tilkjendegivet Comparenten, at han uden Betænkning kunde lade alle de til Musikproven Mødte gaae hjem, da der, naar der var Spørgsmaal om en Sag af en saadan Vigtighed for hele Fædrenelandet, ikke kunde være Tale om Musik. Da Comparenten mærkede, at han paa ingen Maade kunde undgaae ham, havde han opfordret ham til at fremkomme med sit Anliggende, og havde Nathansen derefter foreviist ham endeel Papire, angaaende en Plan til Hesteavlens Fremme, samt nogle Attester, og et Brev, men hvilket sidste, da Comparenten vilde læse det, Nathansen ikke vilde lade ham see Indholdet af, men havde derhos tilkjendegivet, at dette ikkun var det Mindste; men naar han vilde følge hjem med ham, skulde han faae Qvintessentsen at see. Comparenten havde erklæret, at han paa ingen Maade kunde følge hjem med, da han ikke kunde forlade Proven, men Nathansen vedblev sit Forlangende, og insisterede paa, at han skulle følge hjem med, da Comparenten i andet Fald skulle være ansvarlig for Konge og Fædreneland, om han styrtede paa Gaden. Nathansen havde derhos yttret: at han henvendte sig til Comparenten, ikke fordi han skyldte ham Penge, thi om nogle faae Dage ville han faae flere Hundrede Tusinde Rigsbankdaler, og skulde han nok betale ham, hvad han skyldte ham; men fordi han troede, at der var Blod i ham, hvilket han dog først ville prøve, og at derimod Regimentschefen var for gammel, og dersom Comparenten ville følge hjem med ham, og den næste Dag reise med ham til Kjøbenhavn til Kongen, hvor han vilde hen, saa var det mueligt, at han, Nathansen, ved sin Indflydelse kunde skaffe ham, Comparenten, til at blive Regimentschef — foruden anden saadan taabelig Snak, saa at Comparenten holdt sig fuldkommen overbeviist om, at den Tale, han førte, ikke var nogen Følge af en perialiseret Tilstand, som han ikke kunde skjønne, at Nathansen var i; men at det derimod var en Følge af en aldeles Forvirrelse paa Forstanden. Comparenten bemærkede derhos, at under den førte Samtale

saae Nathansen meget bleeg og daarlig ud, og han talte med saadan Ivrighed og Heftighed, saa at han endog flere Gange maatte standse i Talen, for at trække Veiret og komme til Kræfter, og at der saaledes, efter hvad Comparenten kunde skjønne, yttrede sig umiskjendelige Tegn paa en sygelig Tilstand. Comparenten gjentog, at han anseer sig fuldkommen overbeviist om, at Nathansen, paa den Tid, ikke var ved sin sunde Fornufts Brug.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Regimentsdyrlæge Lorentzen, som forklarer, at han i den senere Tid, forinden Nathansen kom i Hospitalet, oftere var hos denne, da han idelig sendte Bud til Comparenten, og almindelig i en saadan Tone, som han havde noget at befale over Comparenten, og at det stedse var for at tale med Comparenten angaaende den Plan til Hesteavlens Fremme, som Nathansen speculerede paa, hvilken Plan han havde opfordret Comparenten til at underskrive, men hvortil Sidstnævnte ikke havde været villig, og at Comparenten paa hele hans Adfærd og Tale, allerede nogle Dage forinden han kom ind i Hospitalet, fattede Mistanke om, at han ikke var rigtig i Hovedet, saa at han endogsaa havde sagt dette til Nathansens Kone og Broder Magnus, og gjorde dem opmærksom paa, at de burde drage Omsorg for, at der kom en Læge til ham. En af de sidste Dage, forinden han kom ind i Hospitalet, var der atter Bud hos Comparenten, om han ville komme til Nathansen. Da Comparenten ikke kom strax, var Nathansens Kone eller Datter, hvilken, erindrer han ikke, — dog nu ved noiere Eftertanke erindrer han, at det første Bud var Nathansens Datter, og det andet Bud var hans Kone, — om at han endelig maatte komme hen til Nathansen. Da Comparenten paa Grund deraf gik derhen, fandt han Nathansen liggende i Sengen, med endeel Papirer, som han paalaae Comparenten, at han øieblikkelig skulle bringe ud til

nærværende Rets Dommer, der øieblikkelig skulle afsende dem med en Stafset til Kjøbenhavn, og dersom Dommeren ikke var tilstede, saa skulle der sendes Bud efter ham, og, om Dommeren var i Seng, skulde han opkaldes, da Papirerne øieblikkelig skulde afsendes. Comparenten bemærkede iøvrigt, at det omtrent var ved Middagstid, at dette passerede. Da Comparenten skjønnede, at det ikke var rigtig fat med Nathansen, lovede han, for at stille ham tilfreds, at han nok skulle besørge Papirerne; men havde ikke afleveret dem, da de ikke indeholdt Andet, end for det meste taabelig Snak, hvoriblandt han erindrer, at der var anført, at Comparenten havde kjøbt en Gaard, men manglede de fornødne Penge, og at Dommeren øieblikkelig skulle gjøre Anstalt for, at han, nemlig Comparenten, kunde faae disse. Efterat Nathansen var udkommet af Hospitalet, kom han til Comparenten og bebreidede ham, at han ikke havde afleveret Papirerne, og spurgte ham, hvem der havde forført ham til at beholde dem. Comparenten svarede ham, at han havde beholdt dem af egen Drift, da han skjønnede, at Indholdet var af den Art, at de ikke burde komme videre, og efterat Nathansen selv havde gjennemseet Papirerne, erklærede han selv, at det var godt han havde holdt dem tilbage, da han nu saae, at det var noget Sludder. Iøvrigt havde han dog ikke villet vedgaae for Comparenten, at han virkelig havde været fra Forstanden, da han meget godt kunde erindre, hvad der var passeret; men, efter hvad Comparenten kunde skjønne, kunde han ikke antage Andet, end at Nathansen virkelig var fra Forstanden, forinden han kom i Hospitalet, og hvilket i Særdeleshed dreiede sig om de mange Fortjenester, han allerede havde af Landet, og de mange Velgjerninger, han fremdeles vilde gjøre det.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt den forhen afhørte Jens Josephsen, som med Hensyn til den af ham afgivne tidligere Forklaring, som gaaer ud paa, at han den paafølgende Mandag, efter at

Nathansen var indbragt i Hospitalet om Formiddagen, atter havde hentet ham i sin Kareth fra Hospitalet, og bemærkede, at dette er en Feiltagelse, formeentlig hidrorende fra en Misforstaaelse, da det var flere Dage efter, at han var indkommet i Hospitalet, at dette passerede, men hvormange Dage efter, at det var, seer han sig ikke istand til at erindre.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret

Dommeren fremlagde til Actens Følge en indhentet Erklæring fra Landvæsenscommissair Andersen, som Hospitalsforstander, af 25de dennes, med 9 Stykker Bilage, en dito fra Hospitalslægen, Regimentschirurg Willerup af 25de dennes, og en dito fra Regimentschirurg Professor Bendz af Gaars Dato. Dommeren formeente, at det ham givne Paalæg saaledes var efterkommet, men maatte dog med Hensyn til, at Nathansen i sin Ansøgning anforer, at Dommeren havde beklaget hans Skjæbne, og tilraadet ham at indkomme med skrivtlig Klage, bemærke: at det vel er mueligt, at han har beklaget hans Skjæbne, hvilket han ikke erindrer, men at dette alene er skeet, med Hensyn til det Sørgelige, at blive berøvet Forstanden, og ingenlunde i den Tanke, at han var tilføiet nogen Forurettelse, og forsaavidt han maatte have sagt til ham, at han maatte indkomme med skrivtlig Klage, med Hensyn til hans Behandling i Hospitalet, da er dette sagt alene for at blive ham qvit, da Dommeren efter hans Skjønnende ikke endnu paa den Tid kunde antage Nathansen for at være helbredet. Sluttelig maatte Dommeren tilføie, at da Repræsentanterne for det mosaiske Troessamfund havde modtaget Professor Bendz Skrivelse af 26de Januar d. A., kom 2 af disse, nemlig Kjøbmændene Jacoby og Levy til ham, og forlangte af ham, som Politimester, at han skulle foranstalte oftmeldte Nathansens Bevogtning; men hvortil Dommeren havde svaret: at Politiet ikkun befattede sig med at bevogte de Uroelige; men kunde derimod ikke indlade sig paa, at bevogte de Gale, hvilket derimod maatte foranstaltes af Familien

selv. De ommeldte Repræsentantere havde dertil erindret: at Familieu var aldeles forarmet, og at det var dem umueligt at foranstalte dette, og havde Dommeren derefter tilkjendegivet dem, at i saa Fald maatte Fattigcommissionen paatage sig Foranstaltningen; men havde derhos yttret, at det vel kunde være mueligt, naar enten Fattigcommissionen eller Repræsentanterne henvendte sig til Inspecteuren for Hospitalet, det kunde blive tilladt, at den for aandsvag erklærede Nathansen, i det mindste indtil videre, kunde blive indtaget paa Hospitalet, og da de ommeldte Repræsentanter, ved deres første Andragende hos Dommeren, aldeles ikke yttrede Noget om, at erholde Nathansen indtaget i Hospitalet; men dette først blev yttret som mueligt af Dommeren: saa vil det alene deraf kunde sees, at Nathansens Forebringende, at de ommeldte Repræsentantere Jacoby og Levy havde foranlediget hans Indtagelse, er aldeles logngtig.

* * *

Retten hævet.

Reiersen.

Aar 1839 den 30te April blev en Politiret nedsat paa Raadstuen af den constituerede Politimester Justitsraad Reiersen, og Byskriveren i Overværelse af Vidnerne P. Koch og Steinmetz. Den befalede Undersøgelse i Anledning af Isaach Nathansens Indtagelse i Hospitalet, som sidst blev sluttet, fandt Dommeren sig foranlediget til paa ny at foretage. Kjøbmand Valentin her af Byen var efter Anmodning mødt, og fremstod for Retten. Han vedgaaer, efter at være formanet til at følge Sandhed, at han, som tilligemed Kjøbmand Jacoby og Levy udgjor Repræsentantskabet for det mosaiske Troessamfund her i Byen, var fuldkommen og noiagtig underrettet om den af Professor Bendz under 26de Januar d. A. udfærdigede Skrivelse til Repræsentantskabet, og det var efter fælleds Overlæg og Aftale, at de 2 andre Repræsentantere, Jacoby og Levy foiede

de Foranstaltninger, som der paa Grund af Professor Bendz Skrivelse bleve trufne, og at den eneste Aarsag, hvorfor han ikke havde underskrevet deres Begjæring, var, at det var en Løverdag, paa hvilken Skrivelsen blev udfærdiget, og at han deels paa den Tid var i deres Kirke, og deels at det, efter de strængere Regler, er stridende imod deres tidligere Lærdomme at skrive den Dag, og at han, skjondt han vel ikke selv havde seet og talt med Nathansen i de senere Dage, dog maatte anse det uden for al Tvivl, at Isaach Nathansen paa den Tid var sindssvag, deels paa Grund af den af Professor Bendz meddeelte bestemte Erklæring, og deels da Broderen Magnus allerede Dagen i Forveien havde været hos ham, og havde talt med Comparenten om, at Repræsentantskabet vilde træffe Foranstaltninger til, at hans Broder kunde komme i Hospitalet som sindssvag, til hvilket Sidste han havde fundet saa meget mere Anledningen, som det, efter hvad han kjendte til Nathansens Forfatning, maatte antages, at han var aldeles blottet for Alt til sin og Families Underhold; men havde Comparenten henviist Magnus Nathansen til Kjøbmand Jacoby, som Formand for Repræsentantskabet. Dommeren fremlagde til Actens Følge en ham ved Kjøbmand Oppenheim, fra Slagter Jacob Nathansen her i Byen, tilstillet Skrivelse fra Isaach Nathansen af 26de dennes. Comparenten blev foreholdt den Deel af Skrivelsen, som angaaer ham; men han vedblev desuagtet sin afgivne Forklaring, og forsikrer, at han har været aldeles enig med de andre 2 Repræsentantere i den trufne Foranstaltning. Han tilfoiede, ved at være foreviist Brevet, at det Tegn som findes øverst i den første Linie paa 3die Side er deres Skrifttegn, og betyder: „Schabas schmus" og som han forklarede ved Brøvl om Sabathen.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Cand. Phil. Syskind Religionslærer ved det mosaiske Troes Samfund her i Byen: han forklarer, efter

at være tilholdt at følge Sandhed, at han egentlig ikke har havt nogen Omgang med den omhandlede Isaach Nathansen; men at han nogle faa Dage forinden Isaach Nathansen blev indtaget i Hospitalet, Dagen kan han ikke erindre med Bestemthed; men han formener, at det var om Onsdagen eller Torsdagen, forinden Nathansen kom ind i Hospitalet, modtog han Bud fra Nathansen om at komme hen til ham. Da Comparenten ikke havde Leilighed paa den Tid, lod han ham sige: at han, paa Grund af Beskjæftigelse, ikke kunde komme. Strax efter modtog han atter et Bud fra Nathansen, som lod ham paa ny bede at komme til sig, da det angik hele Byens Vel, men da Comparenten ikke fandt Lyst til at høre til ham, anmodede han Nathansen om at meddele sig skriftlig, hvad han vilde ham. Ikke destomindre modtog han strax efter et tredie Bud, at nu vare Lægerne, Bendz, Wellerup, Bech, Abraham og Moller samlede hos ham, og han maatte endelig komme strax. Det havde været Isaach Nathansens Datter, som havde været som Bud hos ham alle Gange. Da Comparenten hørte, at alle Byens Læger vare samlede hos ham, troede han, skjøndt han ikke havde hørt, at Nathansen var syg, at der mueligt skulle foretages en Operation hos ham, og at han mueligt paa den Grund ønskede, at Comparenten, som Religionslærer, var tilstæde. Han bestemte sig derfor til at gaae hen til Nathansen; paa Veien mødte han practiserende Læge Abraham, som fraraadte ham at gaae til Nathansen, da denne var complet gal; men da Comparenten nu engang havde bestemt sig dertil, gik han dog derhen; men traf, da han kom der, ingen af de andre opgivne Læger hos ham. Saasnart Comparenten kom ind til Nathansen, havde denne spurgt ham, om han havde hørt det skammelige Rygte, som gik i Byen, at han, Nathansen, vilde afsætte Kongen, og indsætte Hertugen af Augustenborg paa Thronen? hvortil Comparenten svarede: at han ikke havde hørt det, og derpaa havde Nathansen atter sagt: „ja saa galt er det ei heller," men jeg, nemlig Nathansen, vil være „Vicekonge over alle Hestene." Han havde derpaa sludret en heel Deel om, at der vilde blive Oprør og Spektakler

i Byen, da han havde Bønderne paa sin Side, men der vare endeel imod ham, og Bønderne vilde komme her ind til Byen med Kanoner, af hvilke Oberst Broch skulde affyre den Første uden for hans Gaard, og da Comparenten boede lige over for Oberst Broch, saa vilde han ikke lade ham være uvidende om, hvad der vilde passere, for at han ikke skulle blive allarmeret, og for at han kunde træffe de fornødne Forsigtighedsregler, og at dette var Aarsagen til, at han havde ladet ham kalde. Han havde derpaa forlangt en Forklaring af Comparenten, om Betydningen af, at være exalteret, hvortil Comparenten, for ikke end mere i en saadan forvirret Tilstand, havde svaret, at det var at være activ og virksom, hvortil Nathansen havde udbrudt: „Ja! det kan han med Sandhed sige om mig, da jeg ikke har sovet den hele Vinter," hvilket ogsaa Nathansens Kone, som var tilstede, bevidnede. Comparenten forsikkrede, at han af de anførte Udeladelser, og af Nathansens hele Adfærd paa den Tid, tør med fuldkommen Sikkerhed antage, at han var i meget høi Grad forvirret i Hovedet. At Nathansens Forfatning iøvrigt var meget daarlig, saaledes at det ikke var mueligt for ham selv, eller hans nærmeste Omværende, at sørge for ham, i denne hans Sygdoms Tilstand, paa behørig Maade, tør Comparenten med Sikkerhed antage, da han i de 4 Aar, han har været Lærer her ved Menigheden, har havt 4 à 5 Børn af Nathansens til Undervisning; men har, paa Grund af Nathansens Uformuenhed, saa godt som aldeles ingen Betaling kunnet erholde for dette hans Arbeide, og antager Comparenten, at det var en sand Velgjerning, der blev vist saavel Nathansen, som Familien, at han paa den Tid blev indtaget paa Hospitalet. Comparenten tilføiede, at under hans Ophold hos oftnævnte Isaach Nathansen den ommeldte Dag, havde Sidstnævnte forlangt af sin Kone, at hun skulde oplukke deres Sølvskab for at vise Comparenten, at det var tomt, og da Konen med grædende Taarer beklagede sig derover, havde Nathansen sagt til hende, hun ikke skulde græde, thi paa Søndag skulde hun kjøre ud i Amtmandens Vogn, og han, nemlig Amtmanden, skulde gaae bag efter.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Igjen fremkaldt Slagtermester Thomas Berg, som nu er hjemkommen fra hans Reise. Han blev tilholdt at følge Sandhed, og forklarer derefter: at Isaach Nathansen boede til Leie hos Comparenten i hans eiende Sted i sidstafvigte Vinter og havde Værelserne foroven, hvorimod Comparenten boede forneden. I den senere Tid, forinden Nathansen blev indtaget i Hospitalet, bemærkede Comparenten megen Uroe hos ham, og han sendte Bud til mange Mennesker i Byen, som skulle komme til ham, men han havde dog ikke egentlig havt nogen Tanke om, at han var forvirret i Hovedet, forinden Løverdag Morgen, da Nathansen blev indtaget i Hospitalet samme Aften, da dennes Kone med Børn kom ned til Comparenten, og beklagede sig over, at hendes Mand var bleven gal, og havde med en draget Sabel slaaet flere Ruder ud. Comparenten, som paa den Tid endnu ikke var opstaaet, skyndte sig med at blive paaklædt, og vilde op til ham, men forinden han blev færdig, havde Nathansens Kone faaet Bud over til Skræder Nielsen, som boer lige over for, og var det ved denne Leilighed, at Skræder Nielsen blev modtaget saaledes, som denne har forklaret. Den samme Dag om Eftermiddagen, var Comparenten gaaet op til Nathansen, som da laae i Sengen, og da Comparenten kom hen til ham ved Sengen, havde denne viist ham en Pen, og spurgt ham, om han var bange. Da Comparenten nægtede dette, havde han skrevet en Seddel, hvis Indhold var, at Slagter Berg skulle begive sig til Politibetjentene Steinmetz og Woldum, og disse havde strax at arrestere Slagter Bergs Kone, og efterat han havde leveret Comparenten denne Seddel, spurgte han ham, om han endnu var bange, hvortil Comparenten for at komme fra ham, havde svaret: Ja! nu var han bange. Comparenten bemærkede, at imedens han var hos ham om Eftermiddagen, og sad ved hans Seng, havde Nathansen taget et Par Thekopper, som stod med Drik ved Sengen, og havde kastet efter Hovedet paa Comparenten, saaledes at han nær havde truffet ham lige i Ansigtet, uden at der var forefaldet Noget imellem dem, som kunde give ham Anledning til at blive vreed. Han havde ogsaa ved samme Leilighed taget fat i Comparentens Haand, og villet

klemme den; men da Comparenten var stærkere end Nathansen, opnaaede han ikke sin Hensigt. Comparenten bemærkede, at Isaach Nathansens Broder Magnus allerede om Natten imellem den omhandlede Fredag og Løverdag kom ned til Comparenten, og anmodede ham, om han ikke vilde komme op og vaage ved hans Broder, hos hvem Skoemager Buch og Broderen Magnus var, da de frygtede for at lade Broderen Isaach være uden Bevogtning; men da Comparenten ikke havde Lyst dertil, havde han svaret Nei! men havde tilladt, at han, nemlig Magnus, maatte see at faae Comparentens Svend derop. Comparenten berigtigede sin afgivne Forklaring saaledes, at han, flere Dage forinden Nathansen kom i Hospitalet, havde Formodning om, at han var noget forvirret i Hovedet; men forinden den omforklarede Løverdag Morgen havde han ikke hørt eller erfaret nogen Voldsomhed af ham; men han er fuldkommen overbeviist om, at Nathansen den ommeldte Løverdag var aldeles forstyrret i Hovedet, og det i en saadan Grad, at han paa ingen Maade vilde have beholdt ham i Huset; men havde endogsaa talt til Nathansens Brødre om, at de maatte gjøre Anstalt for, at han kom andetsteds hen, da han ikke kunde beholde ham i sit Huus. Comparenten tilføier, at Nathansens oeconomiske Forfatning paa den Tid var saa usel, som den næsten kunde være, og at det saaledes endogsaa maatte ansees som en Velgjerning imod ham og Familie, at han blev indlagt i Hospitalet.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Dommeren bemærkede, at han havde sendt Bud efter practiserende Læge Abraham; men at han ikke havde været at træffe idag, og blev desaarsag Forhøret udsat for at imodtage hans Forklaring.

Retten hævet.

Reiersen.

Aar 1839 den 1ste Mai blev en Politiret nedsat paa Raadstuen af den constituerede Politimester Justitsraad Reiersen og Byskriveren i Overværelse af Vidnerne Steinmetz og Thyboe.

Undersøgelsen i Anledning af Isaach Nathansens Indlæggelse i Hospitalet continuerede.

Practiserende Læge Hr. Abraham her af Byen var efter Foranstaltning mødt, og fremstod for Retten. Han forklarer, efter Tilhold at følge Sandhed: at han om Onsdag Aften, som Nathansen blev indbragt i Hospitalet den paafølgende Løverdag, og samme Aften, som Nathansen havde erholdt en Attest fra Regimentschirurg Willerup, var hos Comparenten. Han var kommet Kl. 9, og havde strax fra Begyndelsen af viist noget meget Uroeligt og tildeels Larmende i sin Adfærd. Han havde under hans Ophold anmodet Comparenten om at laane sig 3 Mk., og da Comparenten havde opfyldt dette, havde han yttret, at han, nemlig Comparenten, ville vorde stævnet for at give Forklaring om hans Nød, da han agtede at anlægge Sag for at vise, hvorledes Randers By havde behandlet ham, da det var en Skam, at han, som havde stiftet saameget godt, skulde lide saadan Nød. Han havde ligeledes talt om, at det var nødvendigt for ham at faae nye Klæder, da han absolut skulle over til Kongen, og at han i den Anledning den næste Dag agtede sig til Justitsraad Poulsen for at laane 100 Rbdlr. af ham til dette Brug, og da Comparenten erindrede, at Justitsraad Poulsen neppe vilde opfylde dette Forlangende, havde Nathansen svoret, at saa skulde han give ham det skriftlig, og da Comparenten ligeledes havde erindret, at han vel neppe ei heller ville gjøre dette, havde Nathansen svaret, at han saa vilde tage Vidner med, for at de kunde høre at Justitsraad Poulsen nægtede det. Han havde ligeledes under det Ophold forlangt af Comparenten at blive meddeelt en Attest om, at han ikke var gal, og havde ved den Leilighed viist Attesten fra Willerup, hvorhos han tillige havde fortalt: at en høi Embedsmand, nemlig Amtmanden, havde sagt til ham, at han var gal — og han vilde have baade Amtmanden og Fuldmægtigen affat. Uagtet Comparenten havde forestillet ham, at det vel ikke kunde nytte Noget, da det formodentligt var sagt

under fire Øine, men da Comparenten saae den Tilstand, Nathansen paa den Tid var i, ønskede han ikke at meddele ham nogen Attest om hans Sindsforfatning, og ved at forestille ham, at den Attest, han havde erholdt af Willerup, maatte være god nok, undgik han at meddele ham nogen Attest. Nathansen havde tillige under Talens Løb yttret, at Aarsagen, hvorfor saamange vare imod ham, var, at de ikke selv havde kunnet udtænke den Plan, som han havde udkastet til Hesteavlens Fremme. Han havde tillige yttret, at han havde været anmodet om at indgaae i Randers Amts Huusholdningsselskab; men dette havde han vægret sig ved, da han formeente, at de, naar de fik at vide, hvilken Mand han var, vilde optage ham som Æresmedlem i Selskabet. Han havde ogsaa ved samme Leilighed talt med Harme om, at Kjøbmand Jacoby var bleven Medlem af Varetaxations Commissionen, og havde derhos yttret, at han snart skulle komme til at gaae af, da der var en Mand, som han ville have i den, og som han havde lovet det iforveien. Forinden han gik, hvilket først skete Kl. 12 om Natten, havde han anmodet Comparenten om at bede Religionslæren Syskind at komme hen til ham den næste Formiddag, da han havde Noget af yderste Vigtighed at tale med ham om, og havde yttret, at Syskind havde afholdt ham fra engang at gjøre en Ulykke, og maaske han ogsaa nu kunde gjøre det; men, hvori det havde bestaaet, havde han ikke omtalt. Comparenten havde gjort ham opmærksom paa, at Syskind havde Læsning i Skolen om Formiddagen, men desuagtet havde han vedblevet sit Forlangende og havde sagt til Comparenten, at denne skulde sige Syskind, at det ikke skulde være til hans Skade, da han, Nathansen, skulle tale Syskinds Sag hos Kongen. Omsider var han bortgaaet med Tilkjendegivende, at han vilde komme igjen til Comparenten den næste Morgen. Den paafølgende Morgen kom Isaach Nathansens Datter, og anmodede Comparenten om at komme hen til hendes Fader, da hendes Søster var meget daarlig. Da Comparenten vidste, at Nathansen havde et sygt Barn, troede han dette, og vilde lave sig til at gaae derhen; men idetsamme kom Isaach Nathansen selv, med et yderst daarligt og forstyrret Udseende, og forlangte,

at Comparenten skulde komme strax, og vilde have, at Comparenten endog skulle gaae upaaklædt, som han var i dette Øieblik; men da Comparenten ikke vilde dette; men han derimod ilede med at paaklæde sig, fortalte Nathansen, at nu var alle de andre Læger hjemme hos ham, og nu skulde han have deres Attester, og da Comparenten saaledes mærkede, at det ikke var Nathansens Barn, hvorfor han skulde komme, havde han sagt dette til Nathansen, som derefter brugte Undskyldning, fordi han havde brugt dette som et Paaskud; men havde derhos tilsoiet, at han ved hans Barn forstod Hesten. Da Comparenten ikke havde Lyst til at meddele ham nogen Atteſt, havde han undslaaet sig for at følge med ham, og havde omsider, efter megen Vanskelighed, faaet ham til at gaae, men var selv ikke gaaet hen til Nathansen den Formiddag. Senere den samme Formiddag, hen imod Middagstid, havde Comparenten mødt Syskind, og da han hørte, at Syskind vilde hen til Nathansen, havde Comparenten sagt til ham, at det ikke var værd at gaae derhen, da han ansaae ham for fuldkommen gal. Videre har Comparenten ikke talt med Nathansen i den senere Tid, naar undtages engang, han mødte ham, efterat han var kommet ud af Hospitalet, da denne kom hen til ham, og takkede ham, fordi han ikke havde givet ham nogen Atteſt, og ikke havde erklæret ham for gal, og havde derhos yttret, at han nok skulle hævne sig paa Jacoby. Comparenten forsikkrer, at efter hvad han kunde skjønne af Isaach Nathansens Forhold, den ommeldte Aften og den paafølgende Morgen, kunde han ikke rettere, end at han maatte ansees som aldeles forvirret i Hovedet, og forsaavidt som han, efter en saa kort Tids Forløb, skulde have givet nogen Atteſt om Isaach Nathansens Sindsforfatning paa den Tid, forsikkrer han, som Læge paa Ære og Samvittighed, at han ikke kunde have meddeelt anden Atteſt end, at Isaach Nathansen paa den Tid var i høi Grad forvirret i Hovedet.

Oplæst. Ratihaberet. Dimitteret.

Med Hensyn til, at Jaach Nathansen i det igaar til Actens Følge fremlagte Brev har yttret i Slutningen af Skrivelsen, at Dommeren skulle have Kundskab om, hvilken anden Mand, foruden Philip Ree, der skulle have foranlediget ham til at gjøre en Angivelse om en formeentlig passeret Toldsvig, da maatte Dommeren bemærke: at han lige saalidet veed, at Philip Ree, som at nogen anden Mand har foranlediget ham til at gjøre den omhandlede Angivelse, og maatte saaledes imodsige Nathansens i saa Henseende Anførte som en aabenbar Løgn.

Forhøret sluttet.

Retten hævet.

Reiersen.

Udskriftens Rigtighed bekræfter

Randers Byskriver Contoir
den 19de Mai 1845.

Kühnel.

(L. S.)